

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— fran j

Telefon
pentru oraș și internanban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 11a.

INSERTIUNILE

se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 ni.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Două mari probleme economice

De Alexandru Cusin.

Iasi, 27 Iulie v. (9 Aug.)

Relevam într-un articol precedent păreri deosebite ale unora dintre publiciștii ardeleni cu privire la necesitatea emancipării economice a țărânilor, prin tovărășii, și dădeam o modestă părere: *noua viață economică care va trebui să ia naștere în Ardeal, nu va putea să dăinuiească cu succes, decât numai atunci când pentru aceasta se va elabora mai de înaintea un program hotărât de organizare economică la discuția și formarea căreia să ia parte elementele conducătoare cel mai autorizate ale Ardealului, cu oamenii politici — în primul rând — preoții învățătorii, conducătorii actuali ai băncilor și toți ceilalți luminători ai poporului, cari să găsească și mijloacele cele mai sigure, prin care acest program să poată fi pus imediat în practică.*

Intr'adevăr, ca și în România și ca și în Bucovina, două mari probleme economice sunt în Ardeal, cari cer în prezent grabnică lor rezolvire: *Emanciparea economică a țărânilor și regenerarea clasei de mijloc naționale.*

Emanciparea economică a țărânilor, întrucât în tot cuprinsul Ardealului nu aveau decât 187 de întreprinderi financiare — susținute cum? — din cari numai 35 de tovărășii sătești, fără o federală centrală românească, care ar fi de sigur în stare să dea un mai mare avânt mișcării economice arde-

lene; față de o țărânilor de aproape 3 milioane, bântuită de atâtea nevoi, care nu găsește un sprijin real într-o organizație economică națională temeinică, ce să trăiască cu adevărat spre binele ei, ei e lăsată pradă exploatării tuturor cămătarilor și dușmanilor noștri.

Regenerarea clasei de mijloc naționale, întrucât „perzându-se legăturile și continuitatea necesară cu munca prețioasă începută și susținută pe vremuri prin meseriașii români din jurul Sibiului, prin țehurile românești din conținutul militar și din județul Hunedoara și apoi prin negustorii români grupați în societatea Levantină dela Brașov, prin Români macedoneni presărați pe la Panciova și Neoplanta, pe la Hunedoara și după cum foarte bine scrie un economist al Ardealului, s'a ajuns a avea astăzi orașe cu desăvârșire în străinătate, în cari meșterii și negustorii ungări și jidani își îndeplinesc nesupărați, fără frica vre-unei concurenți pornită cu energie îndărătnică din partea Românilor, interesele și scopurile lor, primejdioase din atâtea puncte de vedere pentru vitalitatea și viitorul neamului nostru.

Din enunțarea acestor două mari probleme economice nu se poate ieși.

Și credem că e vremea ca nici existența lor și trebuința unei grabnice rezolviri să nu mai fie contestată de nimeni.

Ceeace trebuie pentru ca o uriașă mișcare economică să pornească dela un capăt la altul al Ardealului, o mișcare nouă, unică, e *conștiința deplină a puterii ce reprezintă neamul nostru acolo*, e înțelegerea că o luptă sinceră și cu folos de ridicare a țărânilor și

de întărire a clasei comercianților și meseriașilor români nu se poate duce decât prin excluderea ungarilor și jidanilor dela orice concurs ce-ar dori să-l dea, e cerința ce se impune conducătorilor de-a fi însuflețiți de spirit de desinteresare și de sacrificiu dus până la cel mai înalt și mai sfânt apostolat.

Și nu va fi bucurie mai mare pe care s'o simțim, noi acei cari în lumina acestor principii ne pregătim pentru România de mâine, decât aceea când o asemenea mișcare de rededeptare, de organizare și de întărire va fi pornită.

„Căci în fața unei puternice citadele economice naționale, ce-ar însemna vârcolirele de înmădușire, de slăbire și de ingenuchiare a naționalității românești, căreia cu o ură sălbatecă dușmanii ei îi doresc peirea?

Să ne luminăm conștiințele, să ne curățim sufletele și cu adâncă smerenie să ascultăm glasul marelui apostol *Simion Bărnuț*, care din mormântul lui de neodihnă, ca odinioară pe câmpia libertății dela Blaj, ne strigă:

„Să nu ne ducem la masa libertății ungurești, căci bucatele ei toate sunt invenitate; să nu ne vindem țara și limba, căci perzându-se odată nu se mai pot câștiga. Uniți-vă cu poporul toți, preoți, nobili, cetățeni, ostași, învățați și vă consultați cu un cuget asupra mijloacelor reînvierii naționale, pentru că toți sunteți fii ai aceleiași mame și cauza este comună; țineți cu poporul toți, ca să nu rădăciți, pentru că poporul nu se abate dela natură, nici nu-l trag străinii așa de ușor în partea lor, cum îi trag pe unii din celelalte clase, cari urlă

Iubire

— Trei pagini din Cartea unui vânător. —

de Guy de Maupassant.

... Citii la „Noapte diverse“ într-un ziar, povestea unei drame de dragoste. A omorât-o și s'a omorât; deci o iubea. Co mă privește cine e El și Ea? Doar dragostea lor singură mă privește; și nu pentru că m'ar înduioșa, ori m'ar mira, ori m'ar mișca ori m'ar pune pe gânduri, dar pentru că mi chiamă o amintire din tinerețe, o amintire ciudată de vânătoare în care am văzut iubirea așa cum întâii creștini vedeau pe cer crucei de foc.

M'am născut cu toate instinctele și simțirile omului primitiv, potolite însă de judecata și de emoțiile civilizației. Cu patimă iubesc vânătoarea; și d'obitoel plin de sânge, sângele după pene, sângele după mâinile mele îmi înfloară de plăcere inima.

În anul acela, spre sfârșitul toamnei, pe neașteptate începu frigul. Fu-i chemat de unul din verii mei, Karl de Ranville, la o vânătoare de rațe sălbatice, în baltă, în revărsatul zorilor.

Vărul meu, flăcău de patruzeci de ani, roșu, foarte puternic și cu barbă mare, boer de țară, semi-brută plăcută, caracter vesel, înzestrat cu mult spirit *gaulois**) care face atrăgătoare mediocritatea, locuia într-un fel de fermă-castel, într-o vale largă prin care curgea un râu. Păduri acopereau dealurile din dreapta și din stânga, păduri vechi boeresti cu copaci măreți în care se găseau cele mai rare pasări din partea aceea a Franței.

Câte odată împușcau și vulturi; iar pasările călătoare cele care mai nici odată nu se abat prin țările noastre prea populate, se opreau aproape întotdeauna în ramurile seculare ale pădurii ca și cum ar fi recunoscut în ea un colțisor al codrilor din vremuri, rămas acolo ca să le stejiească de adăpost într-un scurt popas de-o noapte.

În vale, livezi udate prin canale și despărțite cu garduri; apoi, mai departe, râul canalizat până la un loc, se întindea într-o baltă largă. Baltă aceasta, cel mai minunat loc de vânătoare ce am cunoscut vre-odată, era toată grija vărului meu care vedea de ea ca de un arc. Prin uriașul popor de frești ce o acoperea și o făcea vie, plină de freamăt și încrețită de vâlurele, tălase ale înguste pe care bărci joase, împinse și cărmuite cu prăjini, treceau mute pe apa moartă, atingeau ușor stuful, puneau pe fugă printre ierburi peștii iuți și făceau să se enfunde ratele sălbatice al căror cap negru și ascuțit pierdea îndată în adânc.

Mi-e nemărginit de dragă apa: și marea, cu toate că e prea întinsă, prea sbuciumată, cu neputință de stăpânit; și râurile atâtea de frumoase ce alunecă, feg, se duc necontentit; și, cu deosebire, bălțile în care pălpăie toată viața necunoscută a ființelor din ape. Lacul e o lume întreagă pe pământul nostru, o lume deosebită, cu viața ei, cu locuitorii statornici ori călători, cu glasurile, zgomotele și, mai ales, taina ei. Nimic nu e uneori mai tulburător, mai neliniștitor, mai înflorător ca

*) Veselie puțin cam liberă.

o baltă. De unde vine teama asta ce plutește pe întinderile joase acoperite de apă? Să o trezască oare vutul nelămurit al trestiei, ori licărirea ciudate ce se aprind pe fața apelor, tăcerea adâncă ce le înfășoară în nopțile liniștite ori negurile fantastice ce alunecă pe deasupra păpuriții ca niște lintești, ori clipocitul ușor, domol, ce de-abia se aude, mai înflorător uneori ca tunul oamenilor și ca tunetul cerului, care schimbă lacul în țară din vișuri, în ținut înfricoșător ce ascunde o taină de necunoscut și plină de primejdii?

Nu. Din el se desface altceva, o taină mai adâncă, mai serioasă, plătută în negurile dese — poate chiar taina creației! Căci oare nu în spa stătătoare și norioasă, nu în mocirla pământului scaldat în căldura soarelui se mișcă, tremură, încolți totăială grăunte al vieții?

Sosii seara la vărul meu. Era un ger de crăpau pietrele.

La masă, în sala mare cu dulapurile, păreții, tavanul, acoperite de pasări împăiate, cu aripile întinse, ori încremenite pe ramuri prinse cu cuie în zid: cocostârți, ereți, bufnițe, mulge-capre, găi, uli, vulturi, șoimi, asemenea unei ființe ciudate din țările de miazănoapte vărul meu, îmbrăcat într-o haină de piele de focă, îmi înșira pregătirile pe care le făcuse pentru noaptea ce venea.

Trebuia să plecăm la trei și jumătate dimineața ca să putem sosi pe la patru și jumătate la locul ales pentru pândă, unde fusese ridicată o colibă din bucăți de ghiată, care avea să ne adăpostească puțin împotriva vântului grozav ce suflă înaintea de zori, vântul încărcat de frig ce-ți

„împreună cu lupii și sfășie pe popor din-
preună cu aceștia. Nu vă abateți dela cauza
națională de frica luptei: cugetați că alte
popoare s'au luptat sute de ani pentru li-
bertate.”

Fi-va ascultat, în aceste momente hotă-
rătoare, dacă nu glasul nostru sincer și slab
cel puțin glasul de proroc al Sfântului?

Lukács în fața alegătorilor săi din Aiud.
Joi, în 15 I. c., își va ținea — după cum am
anunțat — prim-ministrul Lukács darea de
seamă înaintea alegătorilor săi din Aiud. Un tren
special va pleca Miercuri seara din Budapesta
ducând pe Lukács și suita sa în micul oraș ar-
delean, faimosul vișpar de șovinism. Trenul de
lux plătit de sigur din banii statului, se va opri
în cale-i în mai multe localități mai mari, unde
se vor atașa la suita ministrului mai mulți de-
putați guvernamentali. Guvernul face cele mai
întinse pregătiri pentru a asigura reușita adu-
nării din Aiud. Din mai multe cercuri ardelen
partidul muncii își va trimite delegații la Aiud.

Aflăm că comitele suprem Szász a pus
cu această ocazie în mișcare întreg aparatul
administrativ al comitatului Albei-Inferioare
și că, precum întotdeauna, și-a aruncat și a-
cum a mrejele cu multă predicție asupra Ro-
mânilor din comitat. Au fost mobilizați înde-
sebi preterii și notarii comunali, ca să exercite
cea mai energică presiune asupra preoților și
învățătorilor români, silindu-i să meargă la
Aiud.

E de prisos să mai spunem, că în situația
noastră actuală, când demnitatea noastră ro-
mânească este pălmuită și bunurile noastre
naționale prădate mai mult decât ori când, pe
noi n'ar putea să ne îndemne să mergem la
Aiud alte sentimente, decât poate acele care
au involburat odinioară pe vitejii lui Axente.

Sperăm să fim feriți de rușinea de a vedea
la tâmbălău din Aiud vre-un membru de al
partidului nostru național.

Iarăși agitație în contra Ungariei. Un ziar
local e foarte supărat pe ziarul „Deutschungar-
ischer Volksfreund” din Timișoara, organul
partidului naționalist german, pentru un articol
în care numitul ziar îndeamnă pe germani să se
grupeze pe lângă adevărații luptători și pe
lângă presa germană cinstită, care apără și

luptă cu energie pentru interesele poporului
german.

Între altele iată ce scrie numitul ziar ger-
man:

„Fiți cu răbdare, fraților, și vă grupați cu
încredere deplină pe lângă conducătorii vo-
ștri, pe lângă organul și pe lângă partidul vo-
stru german, apărător intereselor voastre. Pa-
ternicul popor german din Europa centrală cu o
simpatie tot mai mare urmărește lupta voa-
stră desperată și cu adevărată iubire de frate
vă primește, dacă-i cereți ajutor ori dacă obo-
șiți fiind voi acasă ați fi siliți să vă părăsiți
patria.

„Ultrasovinismul va tremura când strigă-
tul legal al națiunii germane va pre-
tinde sacrificii pentru suferințele fraților ei din
Ungaria...”

În aceste frumoase cuvinte pericunatul lo-
cal găsește agitație strășnică în contra „pa-
triei” și cere pedepsirea autorului, care a îndră-
zit să asigure pe germanii din Ungaria
despre iubirea și sprijinul fraților lor din Ger-
mania

Fericită trebuie să fie Ungaria având paz-
nici atât de credincioși ca și „Aradi Közlöny”
din Arad.

Intrevederea dintre regele Petru și monar-
hul nostru. Ziarul „Stampa” din Belgrad spu-
ne, că încercările ca regele Petru să aibă o
întrevedere cu monarhul nostru n'au reușit. În
ultimul timp a fost însărcinat cu tranșarea ace-
stei chestiuni Pasiei, care a fost în acest scop
la Petersburg, căci i se promisese pe vremuri
concursul Rusiei. Aici i s'a spus, că ar fi bine să
trateze cu Viena.

De astădată a fost însărcinat cu această
misiune Novacovici, care s'a dus la Viena, unde
a fost primit de către Berchtold și reținut la
dejun. Berchtold i-a comunicat, că o întreve-
dere între cei doi suverani nu se poate hotări
decât pe cale diplomatică. Novacovici s'a dus
apoi la Berlin, aici i s'a spus, că chestiunea a-
ceasta trebuie discutată la Viena.

Cum va fi guvernată Bosnia? Un bărbat
politic din anturajul ministrului comun de fi-
nanțe care pretinde a fi bine informat în chesti-
unile ce ating Bosnia, a declarat unui ziarist că
prin rezistența, dieta Bosniei nu-și va ajunge
scopul, adică ajurnarea și eschierarea de alegeri
nouă. Nu e exclus, și asta reiese și din cele pe-
trecute la audiența lui Bilinski la Ischl, că în
carînd acțiunea dietei din Bosnia va fi sus-
ținută și provincia va fi guvernată cu abando-
narea dietei provinciale.

sfășie carnea ca fereștrăul și o înțeață ca niște
ace otrăvite și o strânge ca în clește și o arde
ca focul.

Vărul meu își frecă mâinile: „N'am mai vă-
zut ger ca azi; douăsprezece grade sub zero la
șeșase seara.”

Indată după masă mă culc și adormii la
flacăra uriașă ce pălpăia în cămin.

La trei mă sculară. Mă înfășuram într'o piele
de oaie; pe vărul meu, Karl, îl găsiu învălît în
blana unui urs. După ce sorbi am fiecare câte două
cești de cafea fierbinte, urmate de două pahare de
șampanie fină, pornirăm întovărășiți de un străjer
și de câinii Plongeon (Cufundar) și Pierot.

Încă dela întâii pași făcuți afară mă simții
înghețat până în măduva oaselor. Era o noapte
din acele în care pământul pare mort de frig.
Aerul înghețat pare tare, par'că-l poți pipăi —
atâta durere îți pricinuieste; nici o adiere nu-l
face să tremure, e sleit, nemîșcat; mușcă, pătrunde,
usucă, ucide copaci, ierburzi, găze, păsărele chiar,
cari cad de pe ramuri pe pământul tare făcându-se
de fier ca și el sub strângerea gerului.

Luna, la cel din urmă pătrar, de tot plecată
spre pământ, foarte palidă, par'că leșinată în mij-
locul întinderilor și așa de slabă că nu mai putea
să plece, că rămânea acolo prinsă, înțepenită de
frigul cerului, își revărsa lumina de-asupra lumii,
lumina-i sarbădă și tristă, această lumină muri-
bundă și alburie pe care în fiecare lună ne-o
aruncă la sfârșitul învierii ei.

Mergeam alături, Karl și cu mine, încovoiați,

cu mâinile în buzunar și cu poșca sub braț. În-
călțămîntea noastră, înfășurată în lână, ca să pu-
tem merge fără a aluneca pe râul înghețat, nu
facea niciun șgomot; înaintam privind aburul alb
al răsufării căminilor.

Când furăm la marginea bălții și o loarăm
pe o cărare între trestii uscate ce ieșeau ici și colo
din această pădure joasă.

Coatele noastre, atingând foile lungi ca niște
panglici, lăsau în urmă-ne un fâșiit ușor. Mă simții
prius, ca niciodată până atunci, de emoțiunea pa-
ternică și ciudată pe care m'astăinau o fac să se
nască în mine. Această băită era moartă, moartă
de frig, căci mergeam deasupra ei, în mijlocul po-
porului ei de păpuris uscat.

Deodată, la un cot al unei cărări, zării co-
liba de ghiță ce fusese ridicată ca să ne dea un
adăpost. Intrai și, cum aveam de așteptat încă
aproape un ceas până la trezirea pasărilor rătăci-
toare, mă înfășuram în mantaua mea cu gând să mă
încălzesc.

Culcat pe spate prinsei să privesc luna schi-
monosită care avea patru colțuri prin părății ne-
deslușit străvezii ai acestei case polare.

Dar frigul bălții înghețate, frigul părățiilor
acestora, frigul căzut din cer, mă pătrunse îndată
așa de grozav că începui să tușesc.

Vărul meu se neliniști: „Atâta pagubă dacă
nu vom ucide mare lucru azi, zise el; nu vreau
să te îmbolnăvești; să facem foc”. Și dădu poruncă
pascnicului să aducă ceva trestii.

Acesta făcu o grămadă din ele în mijlocul

Regele Carol și Sinaia. În urma înființării
unui tripou în Sinaia, M. S. Regele Carol e silit
să părăsească reședința sa de vară. Plecarea
M. S. din Sinaia este un lucru hotărît. Regele
se va muta cu reședința la Curtea de Argeș,
câtă vreme casa de joc din Sinaia nu va fi în-
chisă. Numai singur înștenitorul de tron va
petrece de acum în Sinaia în fiecare an câ-
teva zile. Aceasta va fi o demonstrație și o
desaprobare a acelor speculanți cari au voit
să transformeze Sinaia într'un nou Monte-
Carlo.

Montecuccoli în fabrica Skoda. Cu toate des-
mintirile oficioase, se pare totuș că ofertele fa-
bricii Skoda, de a înlocui tunurile de bronz cu
altele de oțel, e bine primit în cercurile condu-
cătoare din Viena. Asta o dovedește și vizita pe
care a făcut-o ieri amiralul Montecuccoli în
Pilsen, în numita fabrică. Curiozitatea șefului
marinei numai în chipul acesta ni-o putem ex-
plica.

Armata și politica.

Arad, 10 August.

Framântările revoluționare prin cari tre-
ce în timpul de față imperiul turcesc și că pot
fi tot atât de bine durerile nașterii ca și dure-
rile morții, dovedesc la evidență la ce primejdii
poate fi expus un stat, când armata, cel mai
puternic sprijin al acestuia, e amestecată în
chestiunile politice interne, devenind instru-
mentul unuia sau mai multor partide. Când
elementul cel mai disciplinat al unui stat, me-
nit să zugrume ori ce anarhie în fașă, devine
el însuși cea mai primejdioasă armă a revolu-
ționarilor, atunci acel stat este merit peirii.

Acest principiu așa de elementar, care
formează pentru ori ce guvern conștiința a
axiomă, la noi în Ungaria este desconsiderat
cu desăvârșire. La noi armata nu este ferită
de patimile politice, ci, din contră, conducă-
torii guvernului caută cu orice prilej ca din
armată să-și facă calul lor de bătaie.

Astăzi când în regatul român un fost mi-
nistrul de război, dl Filipescu, un bărbat poli-
tic cu vederi largi, a fost în stare să treacă pe-
ste interesele egoiste de partid și să-l pue în
fruntea statului major pe cel mai bun general
al armatei române, pe dl Averescu, având în

colibei găurite în vârf pentru a lăsa loc de ieșit
fumului; și când flacăra roșie se urcă de-alungul
părățiilor străvezii de cristal, ei prinseră să se to-
pească, încet de tot, ca și cum bulgării de ghiță
ar fi asudați. Karl, rămas afară, îmi strigă: „La
vino să vezi!” Ieșii și rămăsei aiurit de uimire.
Coliba noastră, în chip de con, părea un uriaș
diamant cu inimă de foc, crescut dintr'odată din
apa înghețată a bălții. Și, înăuntru, se vedeau
două arătări fantastice — umbrele căminilor noștri
ce se încălzeau.

Dar un strigăt ciudat, un strigăt pierdut, ră-
tăcitor, trecu pe deasupra capetelor noastre. Lucirea
focului trezea pasărele sălbatice.

Nimic nu mă mișcă atât ca această întâie
strigare a vieții pe care n'o vezi și care fugă în
aerul întunecat așa de iute, așa de departe, mai
înainte ca întâia sclipire a zilei de iarnă să se
aprindă la răsărit! Mi se pare, în ceasul acesta
înghețat al zorilor, că strigătul ce fugă pe ari-
pile unei pasări e un suspin al sufletului lumii!

Karl zise: „Stingeți focul; se face ziua.”

În adevăr, cerul prindea să se albească și
stolurile de rațe lăsau pe cer lungi pete repezi,
repede șterse.

Un fulger sclipi în noapte: Karl împușcase și
cei doi câini o rupseră la fugă.

De-atunci, din clipă în clipă, când el când eu,
ochiam repede îndată ce deasupra trestiiilor rădărea
umbra unui stol sburător. Și Pierrot și Cufundar,
gâfâind și veselii, ne aduceau ființe pline de sânge
al căror ochi câteodată ne mai privea încă.

vedere numai binele țării și al neamului; când în Franța, căreia dușmanii îi profețeau sfârșitul apropiat, spiritul militar începe iarăși a cuceri masele poporului francez reținut, la noi în Ungaria oligarhii maghiari se joacă cu miniștrii comuni de război și cu șefii statului major ca și cu niște figuri de șahi, răsturnându-i după plac, și aceasta tocmai acum, când din frământările iscate în peninsula balcanică poate în tot momentul să se iște o conflagrație europeană.

Pân' acum armata a fost în parte cruțată de poftele politice maghiare, acum însă tocmai armata va fi unul din cele mai temute instrumente de maghiarizare. Nu trebuie să ne mirăm deci dacă poporul, care aduce în fiecare an atâtea jertfe de bani și sânge pentru armată, începe să aibă un oarecare resentiment pentru acest nou mijloc de zugrumare a naționalităților. A fost lipsă și de aceasta?

Felul cum e tratată armata de către cercurile politice ungurești, este îmbinat cu atâtea primejdii pentru existența monarhiei noastre, încât nu știm cum să înfierăm mai tare acest procedeu condamnat. Fiecare țară caută să-și înarmeze oastea cu cele mai nouă și mai excelente produse ale tehnicii moderne, bazându-se numai pe sfaturile experților, la noi însă chestiunea tunurilor de oțel sau de bronz a ajuns un nou mijloc de agitație împotriva ministrului comun de război, care nu crede că e necesar să-l întrebe de sfat pe cutare Morîț ce crede el despre armamentul artileriei noastre.

Presă jidovită din Ungaria atacă și critică armata, se amestecă nepoftită în chestiuni de ordin pur tehnic, reporterii dau sfaturi statului major, sunt nemulțumiți cu tonajul Dreadnughturilor noastre și descopăr cu intenție străinilor toate defectele oștirii, discreditându-o înaintea Europei. Este poate și acest hiperzel, necerut de nimeni, un fel de patriotism?

Existența, dezvoltarea și armamentul

Se făcuse zină, o zi limpede și albastră; soarele rășărea în fundul văii și noi ne pregăteam să plecăm, când două pasări cu gâtul drept, cu aripile întinse, alunecară deodată peste capetele noastre. Trăsei. Una mi căzu aproape la picioare — o lișcă cu pânțele de argint. Atunci, deasupra mea, un glas, un glas de pasăre strigă. Un strigăt scurt, repetat, sfâșietor; și pasărea cruțată începu să se învârtască în albastrul cerului deasupra noastră, privind-și tovarășa moartă din mâinile mele.

Karl, în genunchi, cu pușca la ochi și ochiul aprins, o pândea așteptând-o să se apropie.

— Ai ucis femeiușca, zise ei; bărbatul n-o să plece.

Și n' adevăr, nu pleca: se rotea mereu, plângea lângă noi. Niciodată un gemăt de durere nu mi-a sfâșiat sufletul ca chemarea desnădăjduită a acestei sărmăne ființe pierdute în nemărginire.

Uneori, fugea la amenințarea puștei ce-i urmărea sborul; părea gata să-și urmeze singur calea sub cer. Dar, neputându-se hotărî, se întorcea îndată să-și caute tovarășa.

— Las'o pe pământ, imi zise Karl; o să se apropie numai decăt.

Se apropie, în adevăr, nepăsător de primejdie, înnebunit de dragostea lui de dobitoc pentru celălalt dobitoc pe care-l ucisesem.

Karl trase; fu ca și cum ai fi tăiat sfoara ce ținea atârnată pasărea. Văzui ceva negru ce cădea, auzii în trestii o bufnitură. Și Pierrot mi-l aduse.

I am pus pe amândoi, înghețați, în aceeași tolbă... și în aceeași zi plecai la Paris.

Montpellier, Iulie 1912.

Trad. G. P. Stănescu.

unei armate nu este o chestie politică și nu-i privită nici într'un stat civilizat ca o chestiune politică pe care o rezolvște presa.

Nu suntem departe de țările balcanice, am fost marturii oculare ai dezastrului politic din Turcia, din Grecia și din Sârbia, produs prin târârea armatei în chestiunile politice, și cu toate aceste cercurile conducătoare din Viena n'au învățat nimica și nici n'au întreprins nimica în contra hegemonilor unguri cari la orice ocazie au folosit armata comună ca instrument politic, întrebându-o la alegeri împotriva naționalităților, făcând din nouăle reforme oantare un nou mijloc de maghiarizare, răsturnând miniștrii comuni de război și șefi de stat major cari s'au opus tendințelor maghiare, și discreditând în fața lumii străine oștirea care nu-i numai a Ungariei, și cu atât mai puțin a ungarilor, ci a întregii monarhii.

Nu, cercurile conducătoare din Viena n'au învățat nimică, dacă însă mai târziu vor avea de înregistrat — Doamne ferește!

un dezastru, atunci călcăiul lui Ahile va trebui de căutat în Ungaria. Măsurile ce se vor lua atunci, să nu fie însă tardive și fără de folos.

Se vorbește de o revizuire a reformelor militare și poate că factorii politici competenți își vor da seama măcar acum despre aceste chestiuni de interes vital pentru monarhia noastră.

Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte.

(Continuare).

— Prelegerile d-lui Virgil Arion. —

Văleni, Iulie.

„Regulele juridice sau normele de drept” a fost subiectul mult interesantelor conferințe ale d-lui Virgil Arion.

La capul unui copil bolnav într'o casă de țară o babă îndrugă semne cabalistice, pronunță formule de deochiu. Fapta babei se săvârșește în puterea unui vechiu obicei, sfârșit de datină. La o nuntă în Bucovina în fața părinților și a fruntașilor se schimbă inelele între miri, se aruncă din grâul de pe masă asupra casei, mirilor... E aceasta oregulă de purtare în o anumită sferă socială foarte puternică, această regulă nu se poate schimba, căci autoritatea strămoșilor exercită o mare putere asupra noastră. O anumită regulă pornește dela o societate, ori chiar dela niște oameni pe cari nu-i cunoaștem — dp. moda, care e un fenomen social. La fiecare pas omul e supus de regule, chiar omul genial. In ce privește moda explicație zace în spiritul general de imitație. Exemplul altuia e contagios și binele și răul se imită: un sultan căzut fără voie de pe cal, toți oștenii căzură... cu voia.

Pe lângă imitație mai e și spiritul gregar, de urmă: dacă ride unul rid și ceilalți din jur. Putința personalității e foarte rară, influența grupului e indestructibilă. Mulți nu sunt în clar cu valoarea lor personală, și primesc de bani buni părerea grupului...

Dar nu — sunt numai regule de acestea. Doi oameni sunt în târguială asupra unei moșii a unuia din ei, se ajung la vorbă și celalalt dă arvună — ei stau în acest caz sub un raport juridic. Regula are aici putere de constrângere, un element de forță. O regulă morală nu ne obligă că la un moment dat să o urmăm cu toate că primește o sacțiune socială.

Raporturi juridice avem la fiecare moment. La teatru faci un contract cu directorul prin bilet, pe care îl poți transmite oricui, în tranvai, în familie e raport juridic între tată și fiu. Viața noastră e întretăcută de formele juridice.

N'au fost totdeauna aceleas normele de drept, ci după împrejurările timpurilor. Ne e greu să le studiem, căci n'avem unde. În izvoadele vechi însă în poeziile noastre populare găsim forme juridice. Frația dintre haiduci bunăoară. Sau forma conjuratorilor din un document al secolului al 16-lea, Maria lui Vasile Spătarul e învinuită de bărbat că-i e necredincioasă. Ea a cerut să se aplice „legea țării”: înaintea celor 12 jupănese jură că e nevinovată. Normele se orientează după nevoile iminente țării, societății, momentului chiar. Domnii dau moșii la soldați mai înainte de vreme, iar în mintea țaranului de azi a mai rămas această putere suverană, dela care cere conform celui drept moșie.

Nici o societate nu există fără normele de drept obligatoare la execuțiune.

Originea dreptului e foarte discutată. S'au dezvoltat două școli în această privință. Una e școala germană istorică a lui Savigny, care susține că dreptul s'a născut în mod natural ca și limba. Alta susține, că legea ar fi expresiunea rațiunii dumnezeiești, așa au crescut-o Romanii și noi am primit-o dela ei. Matei Basarab și Vasile Lupu s'au călăuzit după legile izvorite din înțelepciunea dumnezeiască: „cum izvoarele, toate apele izvorăsc și ies din pământ și adapă pământul, așa și sfințele scripturi izvorăsc și ies din înțelepciunea dumnezeiască...” Aceasta era concepția cea veche și conform ei în 1860 s'au transformat radical toate drepturile. Codul civil a fost tradus în 52 de zile din franțuzește, legile inspirate de rațiunea divină pot fi transmise dintr'o țară într'alta — s'a zis.

Teoria aceasta însă nu are absolută valoare. Drepturile trebuie formulate, impuniternice, după necesitățile vremii și conform aspirațiilor unui neam, cum cere dreptul natural.

D. Arion constată existența ambelor școli la poporul nostru prin o foarte frumoasă argumentație.

D-sa întreabă: ce crede poporul nostru despre lege și pravila? Normele juridice apar în trecut sub forma de obicei, sau lege scrisă.

Legea e la noi tocmai obiceiul, credința. „Legea” are în vedere obiceiul pământului, datina. Preferința țaranului reiese din toată comoara de poezii populare de proverbe — pentru „lege”. „Cu pravilele ca cu sabiile”: unde vrei acolo le aplici. Pravila e inegală și echivocă. Insa legile înmulțindu-se prea tare au uluit mîntea țara ului și le-a părăsit, dar atunci intervine judecătorul cu pravila.

Elementul de constrângere ce e în orice normă de drept necesită realizarea ei imediată căci altcum își pierde caracterul de normă de drept. Prin urmare: orice element juridic are un element de forță în sine. Elementul juridic se naște, evoluează în sânul poporului, care cere sancționarea lui din partea statului — fiindcă statul manoperează cu el. Studiul istoriei ne arată că popoarele au putut câștiga drepturile grație elementului de forță. Dacă nu s'ar pune energie din partea acelora cari au de luptat dreptul cel nou, aspirația lor nu s'ar putea realiza.

Spiritul național se reflectează în drept. Legiuitor nu trebuie conceput ca o ființă în afară de neam. Ci el ca fiecare din noi e pătruns de ideile vieții sociale, conștiința, puterea de acțiune, credințele, educația, cunoștințele toate, felul de gândire — sunt determinate de mediul social. Evident că e imposibil ca legiuitorul să fie în afară de curente de nevoi în cari trăiește. La noi însă legiuitorii nu se lasau influențați de mediul social ci de curente de idei din altă parte.

Sunt două mari curente, cari stăpânesc Europa de 100 de ani încoace: curentul liberal și socialist sau individualist și politeist. La finea secolului al 18-lea s'a afirmat curentul individualist în revoluțiunea franceză având ca temelie ideea că fiecare individ are același drept de viață. Intreaga teorie a lui Rousseau și a raționalistilor pornește dela dreptul de viață și fericire: de aici aspirațiile de libertate, puterea evolutivă a secolului al 18-lea.

O judecată mai strânsă reclamă iarăși

schimbări, dar o oprire mai amănunțită asupra acestui curent e necesară.

Fiecare individ are același drept la viață, fiecare e cunosătorul cel mai bun al fericirii proprii, prin urmare, conform curentului judecătorului să suprime stavila ce nu garantează libertatea. Concluzie imediată: suprimarea tuturor piedecilor ale societăților de contract.

Revoluția franceză suprimă corporațiile, asociațiile, socotite ca o nenorocire și amenințare pentru stat. În mare parte a provocat produsul acestei idei biserica catolică constituită în corp, față de ea era justificată îndărjirea și orarea. Liberalismul englez produce mari ravajii în economia politică. Statul nu mai avea drept să intervină în contractele de muncă, în regularea situației de drept. Căsătoria e adusă la contract civil, care durează până ce voințele mirilor nu mai sunt de acord. Această mișcare mare corespunde nevoilor vremii. Inșă sunt obiecțiuni de ridicat pentru că s'a dus la extrem.

Libertatea de contract e o garanție pentru omul nevoiaș, care face contractul de nevoie? Societățile n'au nici un rost întemeiat? Din contră. Ele au uneori o viață, care se ridică peste nevoile particulare ale membrilor ei, o voință care e mai puternică, mai stăpânitoare, pe care statul poate să conțeze, din sânul lor se deslănțuie o extraordinară energie. Acest rezultat poate fi și numai al asociației câtorva oameni dintr'o țară. Societățile au sufletul lor, voința lor, interesele lor, cari uneori cer jertuirea voinței etc. a indivizilor ce le constituie.

Altă idee a individualismului e egalitatea. Toți suntem egali. Democratismul absolut dă drept egal pentru toți, cere nivelarea absolută care și-a făcut drum în toate legislațiunile europene — s'au impus reforme electorale cu drept direct, egal, secret. — Anul 1840 cuprinde în legislația Angliei un însemnat act „actul celor zece ore”, care mărginea orele de muncă împotriva libertății contractelor, împotriva vinderii muncii. S'a ivit imperioasă datorie a statului de inspecte și control, pentru fixarea orelor de muncă, pentru protejarea copiilor și femeilor. Clasele muncitoare au fost de aci înainte mai practice, și-au văzut de nevoile lor, și-au refăcut corporațiile, sindicatele după meserii. Și-au suprimat voințele în vederea intereselor de clase.

Comerțul modern a transformat întreprinderile până acum realizate prin capitalurile unui singur om. — prin capitalurile unei societăți, căreia statul îi stă într'ajutor acordându-i drept de întreprindere. Individualismul extrem l-a mărginit tocmai dreptul de vot. Poporul face politică socială, și-a restrins individul dreptul de libertate, pe care-l întrebuințează numai în nevoile sale, pe cari are dreptul să le arete prin grevă. Libertatea contractului s'a restrâns prin legea tocmeilor, muncitorul lucrează pentru obiecte de hrană numai. Faimosul act din 1897 din Anglia reglementează munca femeii în fabrică, ba chiar la ea acasă... Preferința acțiunii colectiviste se simte în toate țările. Avantajul social e ca cu banul mulțimei să se cultive și acela care nu dispune de bani.

O axiomă putem spune: nu e responsabilitate unde nu e culpă. Un om zdrobit de o mașină să-și aibă asigurată pâinea, el și casa. Grație colectivismului înfloresce industrialismul. Nu e oraș, care să nu-și aibă lucrările sale interne în folosul celor săraci și a celor nenorociți... La urma urmelor toți facem colectivism, toți tindem să ne întrecem în fapte spre binele masselor, având în vedere interesul celor mulți.

I. C.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGVEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

(Le 149—30)

Scrisoare din Iași.

Pentru reînvierea frumuseții fizice. — În jurul manevrelor regale. — Furtună strașnică.

Iași, 26 Iulie (8 August.)

Un ziar ne-aduce știrea că ministrul instrucțiunii publice proiectează instituirea unor concursuri anuale de gimnastică între tinerii noștri.

Mă uitam la rândurile negre și nemășurate ale ziarului, și cercam să mă entuziasmez, gândindu-mă, că dezideratul acesta al multora ar putea deveni — pînă înalta, dar și problematic, bunăvoință ministerială — o realitate. Mă simțeam contrazis de acea umbră de îndoială, pentru că nu numai odată, ci foarte adeseori, aspirațiile democratice și făgăduielile ministeriale s'au prefăcut cu o uimitoare ușurință în amare deziluzii.

Nu numai opinia publică românească, ci și aceia a multor alte state europene moderne, s'a arătat în ultimul timp frământată cu gândul — uneori și cu fapta — de o problemă, care se actualizează neîncetat: reînvierea anticei frumuseți fizice.

Căci hotărât lucră: ne pipernicim, degenerăm văzând cu ochii.

Mizerabila brană a celor legați de pământul pe care-l lucrează; excentritățile, capriciile și depravările — dăunătoare sănătății — ale celor avuți, nu pot avea alt rezultat decât mizeria fizică a sistemului intelectual și, cea ce e mai grav, o evidentă descreșcență a vigoarei și frumuseții trupești.

Și în contra acestui mare rău savanții și-au spus de mult cuvântul, iar medicii au dat alarma cuvenită. Rămâne să se reacționeze în senzal cerut.

Inșă, până la o perfectă edificare a masselor populare — în așa fel încât să fie convinse de necesitatea acestei reacțiuni — statul, în cazul nostru: cel românesc, trebuie să intervie în chip hotărât. Și cel mai nimerit mijloc de intervenție este fără îndoială acela de a se face, în această direcție, o cât mai serioasă educație tinerimei școlare.

De aceea ne bucurăm din tot sufletul de salutarul proiect al ministrului de instrucție publică. Chipul cum e întocmit dovedește o adîncă pătrundere a înprj răilor și o necondiționată dorință de o cât mai întinsă popularizare a tuturor sporturilor folositoare. În fiecare oraș în care se află cel puțin o școală secundară se țin concursuri anuale de gimnastică; iar din trei în trei ani, școlarii din mai multe orașe se adună în unul și se iau la întrecere.

Acum câțiva ani, cineva dăd-a ideea instituirii, din patru în patru ani, a unor jocuri olimpice naționale.

Dacă modestul proiect al Ministrului de Instrucție nu va întârzia să se reabzeze, putem face prognoștiul — fără teamă de a fi desmințiti — că nu ne desparte mult de acele frumoase jocuri, cari făceau fală Greciei antice.

Formele trupului modern, pipernicit, se vor însufleți din nou de frumusețea greacă; iar cultul frumosului va fi înălțat la adevărata lui valoare.

Și apoi de flacăra voinicii și sănătoși are nevoie pământul acesta strămoșesc.

În a doua jumătate a lunii Septemvrie vor avea loc, în Dobrogea, manevrele regale pe anul curent.

Pregătiri au început să se facă de pe acum. Acest fapt și alte amănunte, cari au început să transpire atât de timpuriu, dovedesc cu prisosință, că cei chemați dau tot mai mare atenție educației militare a poporului român. Mediul virog în care se află statul nostru — înconjurat din toate părțile de „prieteni” — și simțul de prevedere politică, ce poate înlătura cu succes orice surprindere, ne dictează că această educație o să fie pentru noi, pentru asigurarea existenței statului nostru, o necesitate de primul ordin.

Mai avem apoi șansa ca pe tronul regal să se așeze un monarh cu atîta dragoste și interes pentru puterea armată, cum nu sunt mulți alții.

Toate acestea și simțul militar înăscut al românului, au făcut din armata noastră una dintre cele mai apreciate din Europa. Ultimele manevre au pus în uimire pe atașajii militari străini, determinându-i să se pronunțe într'un chip foarte elogios cu privire la tactica comandanților și ținuta perfectă a trupelor.

Anul acesta va lua parte mai activă la manevre și secția aviatică de sub conducerea maiorului Maeri. Privirile tuturor vor fi îndreptate asupra sborurilor aviatorilor noștri — nădejdea zilelor de mâine. Autoritățile militare superioare și-au concentrat atențiunea asupra aeroplanului Vlaicu și e de notorietate publică dorința tot mai accentuată a tuturor celor competenți ca acest aeroplan model să fie introdus la secția noastră aviatică, în locul defectuoaselor tipuri străine — prost fabricate: „bon pour l'Orient...” — cărora se datorește în bună parte tragica moarte a locotenentului Caranda.

Spre seară s'a stărnit o furtună atât de strașnică, încât, spun unii mai bătrâni, că nu le-a mai fost dat în viața lor să vadă una tot așa. Multe case desvălite și firme aruncate am văzut eu însumi.

E lesne de închipuit, că va fi făcut, nu numai în oraș, ci și prin împrejurimi mari ravagii.

Tel-foful — de va avea puțința să funcționeze — va arăta întrucât aceste prevederi sunt adevărate.

St. P. Moldovan.

Pentru aeroplanul Ardealului.

Ieri și astăzi au încurs pentru aeroplanul „Vlaicu III” mai multe contribuiri dela singuratici. Suntem inșă avizați, că în centrele mai mari românești parte s'au inițiat deja, parte se vor iniția în curînd colecte în stil mare. Ne rezervăm deci a continua cu publicarea contribuțiilor numai peste câteva zile, când ne vor sosi colectele din câteva centre mai mari. Și până atunci inșă adresăm cu deosebire domnilor preoți și învățători rugarea, să inițieze colecte în fiecare comună bisericască mai ales la țărani noștri. S'ar cuveni, ca din cartea de aur, în care se va înscrie numele contribuțiilor pentru „aeroplanul Vlaicu III” să nu lipsească numele nici unei comune bisericăști române, unite și ortodoxe.

Asemenea așteptăm, ca toate societățile și reuniunile românești să grăbească a se înscrie pe lista contribuțiilor pentru marelui scop.

Tinerimea universitară își va îndeplini numai una dintre cele mai elementare datorinți ale sale, dacă va lua asupra-și osteneala de a colecta în ținutul, unde petrece acum ferile școlare.

Neamul nostru întreg ar rămânea de rușine, dacă în câteva săptămâni nu va fi adunată suma trebuincioasă pentru construirea aeroplanului „Vlaicu III”.

O propunere.

Să înființăm despărțăminte de-ale Asociațiunii în Sălaj.

În anul trecut s'au împlinit 50 de ani dela înființarea „Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român”.

Cincizeci de ani sunt mulți, nu numai în viața unui individ, dar sunt un timp remarcabil și în viața unui popor. Suntem mândri de rezultatele activității Astrei în acești cincizeci de ani, căci a contribuit mult la deșteptarea conștiinței naționale, a gustului de cetit și la consolidarea noastră pe bază națională.

Și totuși, suntem departe încă de scopul ideal al Astrei! Abia 10 procente din intelectualii noștri sunt membrii ai acestei Asociațiuni, care are un rol atât de însemnat în viața noastră națională, nevorbind de țărani noștri cu carte, cari acum se înscriu și ei ca membrii ajutători în număr frumos și cetesc edițiile populare ale „Astrei”.

Să înființăm despărțăminte cât de multe de ale Asociațiunii!

Cu cât este mai mare teritorul cuprins de un despărțământ, cu atât e mai puțin interesul ce-i poartă inteligența de pe acel teritor. Unu-l lasă în grija celui alt, care la rândul său gândește că un al treilea lucrează pentru prosperarea despărțământului și vedem (în destule locuri) că toată activitatea despărțământului eutare culminează în adunarea obligată de peste an, în banchetul unde, în formă de toaste se preamăresc reciproc oșten-tele singuraticilor membri pentru prosperarea despărțământului. (Uitasem prelegerea făcută mai mult din datorie). Apoi, cade în letargie despărțământul până la alt an.

Dacă am înființa însă, mai multe despărțăminte, am căpăta membri noi, elemente nouă, cari astăzi, stând departe și streini de Astra, nu lucrează pentru înaintarea ei, și neinteresându-se de ea, nefiindu-i membri, — nici nu-și dau seama de misiunea importantă ce o are în viața noastră culturală.

Dar, nu numai pe teren cultural ne deșteaptă Asociațiunea. Ea lucrează în mod nevăzut și la consolidarea și la unitatea noastră politică. Dacă membrii se întrunesc la adunările ei culturale, spiritul ei național, consolidează pe toți membrii și-i unește în gânduri și în aspirații, ca să colaboreze în armonie pentru realizarea idealului nostru național.

Aceasta împrejurare, acest efect, trebuie să îndemne pe toți oamenii de bine să creeze, să înființeze cât mai multe despărțăminte!

Mă restrâng să vorbesc numai despre comitatul Sălaj, în care mă aflu și eu.

Ce non sens este, de ex. „Despărțământul Selajan-Chioran“! Cum? A trebuit să se asocieze două comitate ca să poată înființa un singur despărțământ! Fostul district al Chiorului și comitatul Selajului! (In ambele majoritatea covârșitoare e românească și în ambele avem bărbați luminoși și naționaliști buni).

Pentru ce atâta lipsă de încredere în forțele proprii? Fiindcă vorbesc numai *pro domo* și aș dori să dispară letargia proverbială din Sălaj, din mijlocul preoților și mirenilor deopotrivă) și aș dori dezvoltarea înspre mai bine a lucrurilor noastre politice și culturale din acest comitet, eu fac propunerea ca încă la adunarea cea mai apropiată să se separe despărțământul nostru de către fostul district al Chiorului și să figureze mai departe ca „Despărțământul Șimleu al Asociațiunii“.

Propun să se mai înființeze, tot pe teritorul comitatului Sălaj, atâtea despărțăminte, în câte cercuri pretoriale e împărțit întreg comitatul.

Pildă eclatantă despre trăinicia acestei idei, ne-a dat d. dr. Coriolan Steer, care a înființat tot aici în comitatul nostru un despărțământ al „Astrii“ în cercul pretorial al *Tășnadului*. Acest despărțământ tinde încă, a consolidat aproape întreaga inteligență română din cerc și a dat dovezi de disciplină și de pricepere politică.

Afară de aceste două despărțăminte, ar fi de dorit în interesul vital al nostru, încă următoarele:

3. Despărțământul „Zelau“
4. „ „ „Jibou“
5. „ „ „Crasna“
6. „ „ „Ceh“.

Ar zice cineva că sunt prea multe într'un singur comitat. Intreb, oare capeți mai multă vedere, dela o lumină, decât dela șase lumini? — Dacă s'ar înființa aici în comitatul nostru aceste 6 despărțăminte, cel mai de frunte rezultat pe care l-am realizat îndată, ar fi că inteligența noastră aproape întreagă s'ar înscrie de membri la Asociațiune. Apoi, din tot satul barem câte unul sau doi țărani știutori de carte ca membri ajutători. Efectul, rezultatul l-am vedea, căci am fi solidari când e vorba de interesele mai înalte ale vieții naționale.

Avem în mijlocul nostru pe bătrânul și de toți veneratul președinte al partidului național român, pe d. Gheorghe Pop de Băsești. El ne îndreaptă, ne povățuește și numai și numai persoanei lui îi putem atribui, că putem vorbi în Sălaj de partid național românesc. Omul, însă nu trăiește în veci. Golul care-l va lăsa în urma sa venerabilul președinte și conducătorul nostru al sălăgenilor, nu cunosc bărbat în Sălaj care să-l poată umplea cu vrednicie.

Dacă ne vom strânge rândurile, dacă ne vom organiza pe teren cultural, apoi „celelalte vi-s'ar adauge vouă!“ (vorba Sf. scripturi).

Un preot sălăjan.

Islamul.

Arad, 10 August.

Islamul este iarăși la ordinea zilei.

Acest uriaș care, veacuri de-a rândul, a stăpânit conștiința publică a lumii civilizate, prin puterea lui neașteptată și prin zguduitorile ce le-a adus în situația statelor europene, astăzi din nou reușește să obsideze suielele.

Locul său în actuala ordine a lumii este atâta de mare încât convulsivitățile căderii sale sunt suficiente spre a-l pune pe primul plan al preocupărilor generale.

Semnificativ pentru această stare de spirit este un articol apărut în „*Courrier Européen*“ intitulat „Domnia engleză în Egipt și Indii se apropie de sfârșit“, prin care, chiar acuma, când toate semnele arată că e vorba de o dispariție oficială a lui de pe scena puterilor oficiale ale lumii, se dă alarma împotriva primejdiei ce amenință din partea lui.

Vom reproduce în cele ce urmează părțile principale din acest articol; din el se pot vedea puterile nevăzute, care țin în picioare trupul bolnav al acestui uriaș, care deși bântuit de atâtea catastrofe externe și interne, continuă totuși să trăiască, fără ca aceia care oștează după moștenirea lui să îndrăznească a face pasul hotărât pentru a-l pune în mormânt și a-și distribui succesiunea lui.

Articolul e semnat de d. Robert Stein. Iată ce spune acest publicist.

Egiptul este considerat și acuma ca făcând parte din Imperiul turc. Turcii nu încetează de a reveni asupra „ocupațiunii temporare a Angliei“ și asupra promisiunii atât de des reînnoite de către Anglia, de a-și retrage trupele de îndată ce nu vor mai fi necesare pentru menținerea ordinii. Războiul cu Italia a silit pe Turci să acorde Arabilor autonomia Arabiei, ceea ce a adus pe Arabii din Egipt la convingerea că întrederea turcă este un mijloc pentru a obține și ei autonomia lor. Fără linie de legătură, Turcii nu erau până acum în măsură de a ține piept armatei engleze de ocupațiune.

Dar peste doi trei ani, liniile Asiei mici și marea „linie sfântă“ dela Alep la Medina vor fi legate între Bulgaria și Alep, și toată flota engleză nu va putea împiedeca pe Turci să reunească pe frontiera Egiptului, o armată de 300.000 de oameni. Atunci Turcii vor putea ține următorul limbaj: „ați promis să evacuați Egiptul, de îndată ce prezența noastră nu va fi necesară. Colonia este acuma capabilă cu ajutorul nostru de a se îngriji de sine. Momentul a sosit să vă împliniți promisiunea“. Chiar dacă Turcii n'ar voi să vorbească astfel, îi vor sili Arabii. Sprijinită pe o armată de 300 de mii, aceasta cerere va fi irezistibilă.

În 1908, Turcii, conform programului lor de renaștere panislamică, s'au pus să treacă prin fraudă firmane, prin Tripolis, mohamedanilor negri din Sudanul francez. Acest trafic, întreprins de către războiul italian, va fi îndată re-luate dacă Turcia ar recâștiga controlul Egiptului. Pumnul de trupe albe din Sudan vor fi masacrate, și prin această victorie, progresele Islamului și până acum destul de repezi se vor umfla ca un torent.

Sunt câțiva ani acuma de când maiorul Wilson, din armata engleză, își exprima convingerea sa profundă că în treizeci de ani, o enormă răscoală de indigeni va mătura din continentul african, toate rasele europene de colonizare. Această catastrofă va fi precipitată prin ocuparea Egiptului de către Turci. Un val de fanatism muzulman se va revărsa din Sudan până la capul Bunei Speranțe, exterminând pe coloniștii albi. Va fi un paroxism de atrocități fără de seamă, dela invaziile mongole și turce în Europa.

Evacuarea Egiptului va fi semnalul unei revolte în Indii unde 63 de milioane de muzulmani, au jurat credință sultanului în calitate de kalif al Islamului și au contribuit la construirea unei flote turești.

Până acuma guvernul englez conta pe acești muzulmani spre a-l ajuta în contra indienilor. Dar nu va trece mult și muzulmani și indieni vor ajunge la un compromis, și atunci cele 75.000 de soldați englezi din India, al căror prestigiu va

fi iremediabil compromis prin pierderea Egiptului vor fi anihilați de către cele 300 de milioane de indigeni.

Dacă Englezii nu vor perde în acest chip Indiile, va fi în altfel, dar, în tot cazul, aceasta nu va întârzia de a se întâmpla. Noua armată chineză numără, se zice, 100.000 de oameni. Ea trebuie să numere eventual 4 milioane, de îndată ce va număra un singur milion numai Indiile vor fi la voia Chinei.

Spectacolul unei republici chineze nu va înceta de a sugera Indienilor ideea unei republici indiene sau cel puțin, a unei Indii independente. Chinezii vor simpatiza firește cu o asemenea aspirație, și însăși existența armatei chineze va fi pentru Indieni, o încurajare perpetuă la revoltă. Când revolta va izbucni, China va soma pur și simplu pe Englezi să evacueze Indiile, și ori ce rezistență va fi inutilă. Nu există nici o îndoială că India, China și Japonia, cu un agregat de 800 milioane de oameni, nu vor proceda ca o singură putere pentru a reclama admiterea emigranților lor în toate coloniile europene, și mai ales în „White Australia“. Nici o îndoială că reclamația lor se va întinde mai târziu și asupra Statelor-Unite. Aceasta va aduce în chip necesar la un război, pe lângă care toate războaiele trecute nu vor fi decât niște încercări la colțuri de stradă. Și să mai spun că tocmai acum bancherii europeni sunt pe cale de a împrumuta Chinei banii lor pentru a-și desvolta armata.

Autorul articolului insistă mai departe asupra neprevederii puterilor, cari nu voiesc să vadă că o ruină a Angliei ar fi ruina rasei albe și conchide că numai o înțelegere cu Germania — în sensul că Anglia să sprijinească proiectele Germaniei în Mesopotamia și în alte părți, iar aceasta să convie la o limitare a armamentelor astfel ca supremația maritimă a Angliei să fie garantată, poate aduce siguranța pentru viitor. În sensul acestei înțelegeri Germania va pune la dispoziția Angliei trupele necesare pentru apărarea imperiului său. Acesta este proiectul lui Sir Harry H. Johnston, un bărbat din cei mai înțelepți ai Angliei.

O uniune europeană, sinonimă cu uniunea creștinătății și a civilizațiunii și sinonimă și păcii universale, continuă mai departe d. Robert Stein, este singurul mijloc pentru națiile albe de a ține piept primejdiei muzulmane și mongole, neconținut crescândă și de a evita cel mai crâncen dintre războaie.

Trecând peste a doua parte a articolului referitoare la primejdia galbenă să ne oprim puțin la considerațiile dlui Stein asupra primejdiei islamite.

Sprijinite pe păreriile unor oameni de înaltă experiență ele ne arată, ce putere imensă stă în dosul păturei de turci care se zbate pe malurile Bosforului și în cuprinsul european și asiatic al actualului imperiu otoman.

Un imens haos de putere zace dormitând în întreaga Africă și până în Indii.

O scântee este suficientă ca să aprindă acest haos și nu se știe dacă toate tunurile întregii Europe vor fi în stare să înfrâneze năvala acestor forțe proaspete, care hodinesc de veacuri.

Astăzi, căzute într-o pasivitate fatală masele muzulmane lasă pe câteva zeci de mii de armate coloniale, să-și facă mendrele. Dar mâne cine știe?...

Este destul să vie o mișcare care să le organizeze și valorile lor vor putea iarăși să bată laturile civilizației europene.

Și dacă azi cele câteva state musulmane ce mai există prin viața lor de patimi mărunte care absoarbe energiile în hărțuiele neînsemnate înlătură posibilitatea unei asemenea mișcări cine știe dacă mâne întreg islamul va fi la pământ nu se vor găsi oamenii de acțiune care să încerce această renaștere?

Iată ceea ce face că puterile europene mai ales acelea care au părți din trupul muzulman să fie cu multă băgare de seamă pe lângă capul Islamului de astăzi.

Tăierea capului putred poate aduce creșterea unui alt cap sănătos și cu mult mai primejdios.

Căci în istorie povestea lui Făt-frumos care poate să reînvie după ce a fost decapitat nu este o simplă închipuire.

Ottomanul.

Românii din Bucovina.

I.

Organizația noastră.

Sunt popoare, cari fac politică, și popoare cari îndură politică. La aceste din urmă se pot număra, cu toată hotărârea, Românii din Bucovina. Nu acci, cari reprezintă națiunea, ca deputați sau alt felu, ci cei reprezintați. E vorba de mulțimea de țărani, și cari îl urmează pe acela, ce s'a îngrijit mai curând de prietenia intelectualilor din satul cutare. Mulțime pentru care sunt pe ultima treaptă frământările, ce ne stăpânesc pe ceilalți. S'ar putea aduce mai ales în timpul din urmă fapte, în fața cărora începe totuși a licări nădejdea altor vremi și a se risipi descurajarea, care ni se făcuse stăpână pe suflete.

De aceea să nu ne surprindă cifrele ce urmează. În parte sunt lucruri moarte și iluzii, cari ne vorbesc. Atunci, când un moment hotărît va insufla viață societăților noastre, când alte voine vor lua cârma sorții și când vom începe o nouă muncă, înaintea ochilor dornici, se va desfășura o altă priveliște: șire strănse, de cari să se sfarme și voitul, ce a început să se reverse cu o vehementă nespuse.

Fără îndoială e cea mai grea problemă a prinde momentul potrivit în desvoltarea unui popor și a preciza sau contesta direcțiunea. Să lăsăm însă nediscutat cazul acesta în desvoltarea Românilor din Bucovina, pentru că învinuirea sau preamărirea trecutului e în afară de posibilitatea unei influențe asupra lucrurilor de astăzi. Totuși ceea ce ne impresionează mult, sunt sbuciumările oneste ale intelectualilor români înaintea deceniului din urmă căreia i-a urmat epoca de reclamă de partid, ce dăinuște de atunci încoace. Măcar că și acum nu putem vorbi în general, dar majoritatea impune coloritul.

Desorganizarea noastră și ruina, spre care ne împingeau străinii zilnic și cu bună chibzuință, au silit pe Români să și mărească contingentul apărătorilor. De ofenzivă din partea noastră nici vorbă nu putea fi, câtă vreme miile de Rezeși rutenizați se înmulțiau cu alte mii de suflete românești uitate de ai noștri și ademenite de Ruși. Câțiva intelectuali însuflețiți au început a organiza satele, pe atunci fără interes față de marea luptă pe viață și moarte pentru conservarea elementului românesc. Și au întemeiat „societăți”, „cabinete de lectură”, „însotiri ale plugarilor”, toate cu menirea de a lumina, de a arăta o altă cale cu altă viață, mai intelectuală, de a deschide sufletul țaranului, ca să resară idealul bine conturat al naționalismului. Aceasta fu menirea dintâi. Au fost poate și alte gânduri, care s'au reliefat mai precis abia când se întemeiază așa numitele „Arcășii”.

Dar după asemenea început plin de avânt, după o astfel de mișcare neașteptată, plină de viață — a urmat îndată aproape fără tranziție o oboseală bruscă, liniște, o existență silită.

Această oboseală este cu totul nejustificată. Momente de oboseală în viața neamurilor cu vitalitate sunt explicabile numai după epoci de mare încordare încununată de biruință. Atuncea sufletul național instruit prea tare într-o anume direcție, după ce eforturile sale au fost încununată de succes simte nevoia — nu de trîndăvie — ci de a se îndrepta în alte direcții. La noi însă unde e biruința?

În cele ce urmează vom da un prospect al societăților noastre și al celorlalte națiuni care și-au câștigat pământ de al nostru din Bucovina spre a se vedea cât de puțin am făcut noi și cât de puțin îndreptățită este stagnarea de acum.*)

I. Districtul Cernăuți.¹⁾

¹⁾ Cu privire la orașul Cernăuți conf. „Tribuna” an. XV. Nr. 215. Arad, Octombrie 1 (14) 1911.

Societăți: românești 24, rutene 45, evrești 40, policești 4, germane 15, internaționale 5.

*) De altfel conf. H. Mittelmann: Bukowinaer Vereins-Schematismus. Czernowitz, Pardini, 1911.

Voi să observ, că în acest district sunt cele mai mari comune din întreaga Bucovina Cuciurul-mare și Boian, cari în majoritate trec de românești.

II. Districtul Vășcăuți.

Societăți: românești 2, rutene 37, evrești 3, policești nu sunt, germane 2, internaționale 4.

Aici vedem numărul covârșitor al societăților rutene. În timpul din urmă însă se observă o propagandă românească mai exprimată, mai ales de când s'au întemeiat în mai multe sate școli românești private, asupra cărora voi reveni în special.

III. Districtul Vijniței.

Societăți: românești 1, rutene 69, evrești 11, policești 1, germane 2, internaționale 10.

IV. Districtul Zastavnei.

Societăți: românești nu sunt, rutene 44, evrești 4, policești 1, germane nu sunt, internaționale 3.

V. Districtul Humorului.

Societăți: românești 38, rutene 1, evrești 8, policești 2, germane 16, internaționale 8.

Acest district, care se hotărăște cu România, ne arată cifra cea mai mare la societățile românești. Dar o asemănare cu cifrele din districtul Zastavnei ori Vijniței ori Vășcăuți ne va surprinde. Poporațiune omogenă și aici și acolo. Districtul Humorului este cu puține abateri curat românesc. Pe când însă în districtele rusești societățile rutene sunt în majoritate absolută, aici cifra societăților românești e numai cu trei mai mare decât suma celorlalte societăți străine. Și acest fenomen se repetă constant în districtele cu poporațiune română. O dovadă despre enorma activitate a străinilor și despre puțină noastră rezistență.

VI. Districtul Câmpulungului.

Societăți: românești 42, rutene 8, evrești 12, policești nu sunt, germane 34, internaționale 5.

Iată, în vechea republică a Câmpulungului, în Carpații noștri, de cari ne leagă veacuri cu durerea și bucuria lor, societățile străine întrec cu aproape jumătate pe cele românești. Muntenii voinici, curăți, cu pletele lungi, admirați la 1906 și totdeauna, când treceau în România, priviți-i la ei acasă, și veți înțelege marea tragedie, ce se desfășoară în țara aceasta.

VII. Districtul Cotman.

Societăți: românești nu sunt, rutene 59, evrești 3, policești 4, germane 1, internaționale 5.

VIII. Districtul Rădăuți.

Societăți: românești 31, rutene 8, evrești 5, policești nu sunt, germane 15, internaționale nu sunt.

Acesta e cel mai românesc district din întreaga Bucovina. Și acum priviți cifrele.

IX. Districtul Storojineți.

Societăți: românești 40, rutene 19, evrești 6, policești nu sunt, germane 7, internaționale nu sunt.

După cât îmi face impresia, în acest district trebuie să se lucreze mai mult. E poate mai puțină desbinare între preoți și învățători. Și e o îndămplare norocită, căci stă tocmai în fața rutenilor.

X. Districtul Sirete.

Societăți: românești 233, rutene 326, evrești 3, policești nu sunt, germane 9, internaționale nu sunt.

E încunjurat aproape din toate părțile de Români și unul din acele districte în cari străinii s'au așezat mai târziu. Dar s'au așezat repede și sigur — și încă ceva, din care Români stau așa de bine.

XI. Districtul Sucevei.

Societăți: românești 41, rutene 5, evrești 6, policești 2, germane 11, internaționale 1.

Din cele 1 de societăți românești, opt aparțin orașului Sucevei, așa că, în cele 43 de co-

mune — după cât mi-se pare — din întregul district sunt 33 de societăți.

XII. Tablou resumativ al tuturor societăților din Bucovina.

Socicești: românești 233, rutene 326, evrești 101, policești 14, germane 112, internaționale 41.

Tabelele tuturor societăților din Bucovina ne arată mișcările unui încordat război între cinci popoare inegal armate și inegal conduse. Gândul, că acest război trebuie să se sfârșească odată, îmi strânge inima, și pierdut îmi ridic privirea de pe șirele, ce nu le mai pot scrie. Simțesc numai fierbințeala razelor de soare, ce se coboară din adâncul cerului și se revarsă peste întreg pământul Bucovinei. Ar voi parcă să încălzească oasele de voivozi și eroi, cari dorm adânc sub țărînă.

N. I. Russu.

Uzdin.

Note din cărți. — Impresii. — Concert. — Petrecere. — Csárdás. — Discuție. — La biserică. — Constatări.

— Corespondență ocazională. —

Cetese în Enciclopedia: „Uzdin, comună mare în Bănat — comitatul Torontál — cu 5935 loc. români. Teritoriul comunei e de 14.753 jug. cat.: productiv. Stațiune de cale ferată. Are și o bancă românească „Concordia” fond. 1893: cu capital soc. 31.000 cor. fond de rezervă 13.059.— Active 87.273 cor.” Atât.

Tot adaug: din cele 3900 com. și orașe cu poporațiune rom. din Ungaria — în cari locuiesc cele aproape 4 mil. de Români —; comune cu peste 3000 loc. români avem 29, cu peste 4000 sunt 11, cu peste 5000 — între cari și Uzdinul — avem 7, cu peste 6000 avem 2 — Pecica-română cu 6418 loc. români din 9000 și Clujul cu 6039 loc. rom. din 49.295 loc.; Sibiuul are 7106 loc. rom. din 29.577 loc. Aradul 9556 loc. rom. din 56.260 loc.; iar Brașovul cel mai populat cu români 11.248 loc. rom. din 36.646 loc. rom.; cu peste 8 și 9 mii loc. români nu am avut până la 1900.

În cele 7 comune cu peste 5000 loc. români, Uzdinul are 5284 români din 5627. Satul nou 5920 rom. din 7242 loc.; Rășinari, 5362 rom. din 5412 loc. Petrovaselo, 5677 rom. din 6031. Lugojul 5564 rom. din 16.126 loc. Buzăul-ungar cu cătunele Brădet și Crasna 5190 rom. din 5451 și Seărișoara cu cele 6 cătune are 5609 rom. din 5632 loc. *)

Buzăul-ungar și Seărișoara fiind compuse, nici nu le putem socoti în grupa cu peste 500 loc. români.

Să facem o mică comparație între cele 5, unde poporațiunea română față de cea străină e mai mare, și vedem că, în Uzdin și Rășinari locuiesc mai mulți români și mai puțini străini.

Despre Rășinari, tot Enciclopedia ne mai spune că „comună rurală în Trans., cott. Sibiuului, cu 5412 loc. rom. Are trei biserici, școală primară de băieți și fete. Ocupațiunea rășinarenilor este economia de vite și a câmpului, negoțul cu piei, sân și lână, lemne de foc și lucru. R. a fost reședința primilor episcopi ortodoksi după unire Gheorghe Vichitici și Gherasim Adamovici înmormântați în biserica cea veche. Lângă biserica cea nouă e cripta, în care e înmormântat metropolitul Andrei bar. de Șaguna”.

Să nu că pierdeți răbdarea, hai să mergem puțin să ne uităm pe harta patriei. Iată: Uzdinul, pe șesul mănăs de pe țărnuț stâng al Timișului, la vre-o 24 km. spre miazăzi-răsărit dela Becicheicul-mare. Rășinari, spre miazăzi și apus dela Sibiu, pe malul drept al unui ram de-al Oltului; între munții Sibiuului cari cam la vre-o 15—20 km. spre miazăzi-apus, arată înălțime de 2245 m. — Ca bogăție materială, Uzdinul, cu 14.753 jugăre cat. de pământ mănăs, față de Rășinari stă în primul loc.

*) Datele sunt culese din Dicționarul numirilor-de localități cu poporațiune română din Ungaria compus din încredințarea Asociațiunii... de S. Moldovan și N. Togan.

Am văzut „Invitarea”: „Tinerimea din Uzjora — Uzdin în parenteze — aranjează petrecere împreună cu reprezentanții teatrală în 3 August a. e. st. n.; cu programul românesc pe o filă a invitației, iar pe cealaltă foaie a invitației întreaga invitație și programul în limba statului.

Dușmanele de G. Coșbuc pe filă primă: Vetytársnök Coșbuc G-töl pe a doua. Cinel-einel, comedie într-un act de V. Alexandri pe prima și Talány, Egy felvonásos vígjáték Alexandri V-től dincolo. Cântecul popular — Népdalok: iar La oglindă de G. Coșbuc. A tükör előtt, Coșbuc G-töl.

Săracu Coșbuc de-ar vedea Vetytársnök-ul și Tükör előtt-ul lui și Alexandri pe Talány-ul lui scris pe o invitație românească, în cea mai puternică comună românească din Ungaria, ce ar zice? Sub impresia aceasta am plecat și eu la Uzdin. O călătorie cu trăsura de 3 ore, din sediul comitatului Torontal și ești în Uzdin. Comuna e strălucită de strade lungi, largi și cu casele nu prea estetice văpșite.

— Chipuri de flori primitive, animale, plante, raze, iguri pătrate de o variație de culori neamnice împodobesc fațada caselor pe galbiul cloșit cu care se mai văpșesc. Curățenia lasă de dorit. În colțul străzii din centrul comunei e casa comună, cu etaj. Vis-a-vis de ea — un teritor păturat de 6 jugăre, împrejmuit de un gard de fier, care a costat 12.000 cor., jur de jur două rânduri de băgriși tineri și svelți —; în centrul acestui teritor e biserică, care anul trecut a fost reparată cu 30.000 cor. și sfințită prin episcopul Caransebeșului.

Doi preoți bogați, 10 puteri didactice, 6 învățători comunali cu salariu fundamental de 1400 cor., 3 de stat, o cond. a școlii fröbeliane, un medic român și farmacist de neamul nostru — păstorește această comună.

Sunt și puțini comercianți și industriași români. În mâinile jidovilor e sufletul comerțului. Poporul bine situat materialmente, păstrează frumosul port național.

Concertul a fost Sâmbătă seara. „Intelligența” din loc n'a fost toată. Popor puțin. Străinii de neamul nostru mai mulți înși niște jidanași, vre-o trei mademoiselle, și un ungar nouș. Jurul a fost bine reprezentat. La 9 s'a început programul. Îmbrăcată în costum și cam timidă la început, dar bine și cu dicțiune românească, a predat d-ș. Eugenia Mila „Dușmanele”. În rolul de boier, Radulovici, — sârb; d-șoara Livia Stanciu în al Floriceii și Moise Ardelean în al lui Graur din „Cinel-einel” au fost bine — și d-șoara E. Milu — Smarandita, — d-șoara Felicia Bălan — Tinuța au fost conștienețoase.

A cântat bine, două doine, d-șoara Sofia Aivaz cu acompaniamentul frumos al inv. din B. Comboș, Petru Craioveanu. Drăguț a fost predată „La oglindă” de d-șoara Livia Stanciu. Aveai convingerea că tinerii aceștia plini de vâpșie, voese prin producțiunile lor să ștergă pata urită ce li s'a făcut prin publicarea invitațiilor și în l. maghiară.

Am întrebat din ce cauză s'au tipărit și în l. maghiară? Partea cea mai mare nu știu de unde răspuns, iar unii cântau motiv că pentru străini — cari în Uzdin nu prea există.

Idca petrecerii a fost a tinerimii, iar a tipăririi invitațiilor și în limba ungurească — nu. Așa se spune.

Mântuit programul — cu „Hora Sinai” s'a început jocul și s'a continuat cu celelalte jocuri frumoase ale noastre.

Părea că jocul curăță sufletele celor ce au simțit nedumerirea și răcoala produsă prin invitații.

Deodată îi năzarește singurei poroșite a lui Árpád să fie și „esárdás”. Sprijinit de concursul unei dame române și a aranjatorului jocurilor, — în ciuda tuturor, se începe esárdás-ul, la care dama română, d-șoara care a declamat „La oglin-

dă”, o altă d-șoară, sârba și două jidance cu doi români, jucau esárdás-ul.

— „Un om cult joacă „esárdás”-ul, — zicea dama română. Ei ați auzit! Așadar: toți cari nu-l joacă n'au cultură. Așa să fie oare?”

Puțină pauză. Jocul e artă internațională. Bine, așa-i. Da. Știu, deci, că dama cultă, din Uzdin — cea mai puternică comună românească din cele 3900 comune cu populație românească din întreaga țară ungurească —, a jucat ciardașul.

Cel mai mare sat al ungarilor e Orosháza. Să zicem că acolo locuiesc și vre-o 500 români și la o petrecere de-a lor merge și un român — și ea român bun — și fiindcă și el a plătit taxa — cere să se zică: „Hora-Sinai”. Sunt sigur că românului nostru i s'ar arăta așa ba poate chiar ferocasta.

Mai multă demnitate dragii mei frați uzdineni, mai multă mândrie de falnicul vostru nume!

Am fost în biserică din Uzdin. Și ce biserică frumoasă! E pietată din anul trecut.

La biserică popor mult, băieți de școală numai... Ce să mai spui, — ca să nu supăr pe nimeni și să nu stric, când vreau să îndrept. Comuna e bogată și câte fapte românești trebuie să așteptăm dela ea. Iată câteva probleme pentru ea: cor românesc, despărțământ al Asociațiunii, reuniuni, tovarășii etc. Ar putea să fie și ea fapte în anul, în care e o așa bogăție și numărul locuitorilor — dar să sperăm!

Brsuic.

Cronica femeieșină

Mama.

„Mamă dragă am sburat peste șura noastră!” Când am citit aceste puține cuvinte, pare că un foc dumnezeesc mi-a încălzit inima, și ori cum mi-am sfărâmat lacrimile ce-mi acopereau privirea, ele totuși și-au făcut loc și căzură pe hârtie...

Și sub puterea impresiei mi s'a ivit înaintea subțelului meu o femeie modestă cu ochii plânși — din care izvoriseră lacrimi de spaimă văzând pe fiul ei iubit înălțându-se până la nori și ascunzându-se după ei. — apoi lacrimi cari curgeau sperind în acel mic punct care se desvăluia din ce în ce mai limpede de sub nori și pe urmă lacrimile de bucurie, falsă — fericeire când l'a putut iară îmbrățișa... și mi se pără că văd mulțimea, mîile de Români toți cu lacrimi în ochi, toți sărbătorind pe cetezătorul șoim, care însă nu se oprește nicăieri, nu vede gloria, mărirea din jurul său, ci aleargă la femeia modestă cu ochii plânși, și-i spune plin de fericeire:

„Mamă dragă am sburat peste șura noastră!”...

Iată un erou adevărat, care toamă pentru că e mare nu se știește de ai săi, ei în mijlocul gloriei sale, — cea mai senina bucurie și fericeire i-a fost să sărute ochii plânși ai mamei sale și să-i spună: „Mamă dragă am sburat peste șura noastră!”

Iată un fiu, care e o raritate în toată privința! O raritate pentru că în ziua de azi, când s'ar putea zice că numai formele dominează și sentimentele cam dispare, sau sunt sugrumate de etichetă; pentru că în ziua de azi foarte des întâlnim în societate fii și fiice de țărani, cari ajunși la ceva domnie li-e rușină. Se părintii lor plugari, deși aceia în sentimentele lor curate și mîntea lor naturală adeseori stau mult mai sus decât mulți domni.

Câte lacrimi vor fi vărsând acele mame țărance, ai căror fii după ce au venit dela învăț... și s'au căsătorit cu vre-o domnișoară, care toată o formă de etichetă și școlală — și astfel dar consideră pe sărmana mama țărancă ca pe una mai jos și se rusinează de ea și de portul ei frumos — fără să-și dea seamă, că sub acel port simplu adesea bate o inimă mult mai caldă mult mai nobilă și mult mai onestă ca sub multe danțele de mătășă ale multor ființe fără inimă.

Dragostea eroului A. Vlaicu cătră ai săi și atențiunea și gingășia lui față de mama sa îi servește de cinstă tot atât de mare, ca și invențiunea lui genială înaintea căreia s'au plecat, se pleacă și se vor pleca toate popoarele civilizate.

li fac cinstă lui și mamei care i-a dat viață și l-a crescut, căci mamele din ziua de azi consideră sosirea unui copil ca cea mai mare nenorocire ce și-o pot închipui.

Mamele din ziua de azi, cele mai multe când le dă Dumnezeu un copil sunt desparate și consideră ființa gingașă și nevinovată ca pe pielea distracțiunilor ei, pentru că azi, nu se mai cresc fetițele așa ca să se știe jertfi pentru ai săi, și de aceea și legătura între mamele de azi și copiii lor rar când e așa gingașă, așa intimă, cum ar trebui să fie, ei mai reze, după cum a fost și totul ce a dominat între mamă și copiii săi lăsați mai mult în grija servitoarelor.

Mi s'a dat odată se aud cum o mamă tânără spunea prietenelor care îi admirau cerceii cu briliante, cum spunea: „I-am căpătat dela bărbatul meu ca răsplată pentru că am stat lângă patul copilășului nostru când a fost greu bolnav”.

La auzul acestor cuvinte am rămas frapată că nu știam ce să zic? Va să zică acum nu e datorită mamei să vegheze la patul copilășului bolnav, și nu e destulă răsplată surisul copilășului, viața lui pe care și-a lăsat-o Dumnezeu? Trebuie la așa o faptă răsplată de briliante? Așa dar pe mamele din ziua de azi trebuie să le plătești cu briliante dacă îngrijesc copilășii lor. Și dacă totuși copilășii cu mame de aceste nimeresc o bună îngrijitoare care să învețe copilășul a iubi, adică a răsplăti cu iubire pe cei cari îl îngrijesc, și s'ar întâmpla ca Dzen să lase o scântoie divină din flacăra genului creator să devină și în copilășul acesta ca să ajungă om mare, sau puem cazul că i-ar succede și lui să sboare, acela desigur nu va alerga prima dată la mamă-sa să-i arate focul sfânt al ochilor lui plini de fericeire pentru triumful câștigat, ci cel mult ar trimite un servitor să aducă la cunoștința doamnei mamă că i-a succes să sboare peste castelul dela moșia lor... și atunci îmi pare că văd pe mama cu cerceii de briliante primind felicitările curțizanilor din jurul ei și mirosind la apă de colonia ca să nu-i vină leșin de emoțiune profăcută — și pe care nu a cunoscut-o nîi când...

Minte slabă au mamele acele, dar și mai slabă acei bărbați, cari răsplătesc cu briliante aceea ce trebuia să-i dicteze inima. De dragul bărbatului și al copiilor să fie o mamă totdeauna gata a-și jertfi liniștea, dar nu de dragul briliantelor.

Ori există pentru o mamă un briliant mai prețios ca un fiu genial, bun și iubitor? Care dintre mame are un diamant mai prețios ca mama eroului: Aurel Vlaicu?

Dar ca să câștigi așa un diamant, trebuie să ai inimă, trebuie să învâli copilășii în cea mai curată iubire și sub căldura acestora să-i crești în frica lui Dumnezeu și cinstirea deaproapelui.

Copilul să simtă și să fie convins că el are în mama lui o lume — o lume unde e scutit de toate relele, o lume de iluzii frumoase, o lume plină de cele mai curate și sfinte idealuri — dar aceasta nu se poate fără inimă. Inimă trebuie — inimă caldă să aibe mamele de acum și să se planteze aceasta și în sânul viitoarelor mame. Mamele de acum să nu grijească numai de bănele și pălăriile fetițelor, ci să înfrumusețeze și sufletul lor, cu sentimente frumoase cu virtute și lăpădare de sine, curățenia gândirei, și împuținarea pretensiunilor. O mamă să îngrijească copilășul ei pentru dragostea lui, dar nu pentru briliante. Dragostea de mamă nu se poate răsplăti numai cu iubirea fiilor, și când o are aceasta, are cel mai scump tezaur...

O mamă care plânge uitându-se la copilul ei, care tremură pentru soarta lui, aceea e mamă adevărată, căci mama adevărată plânge de grija copiilor, plânge de fala lor, de bucuria și fericeirea lor, pentru că sentimentul iubirei adevărate de mamă e atât de puternic încât trebuie lăsat să se manifeste tot atât de sincer în inima mamei bune. Astfel de mame trebuie să avem multe. Mame cari au inimă de acele, trimite Doamne multe, multe neamului nostru, și ne ferește de ființe de acele, cari toate momentele din viață le primește fără emoțiuni, și toate manifestările ei sunt speculațiuni reci — de după care pândeste interesul.

Mame ca mama eroului nostru Aurel Vlaicu nu mai trimite Doamne, ca să mai dea neamului nostru fiii, ca șoimul Aurel Vlaicu.

Ombra.

Să nu viuzi scump, dar să targuești ieftin”.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

№ 223 - 100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret

Criza din Turcia.

Arad, 10 August.

Acțiunea energetică a cabinetului Ghazi Muktar pare a fi încoronată de succes. Deși cenzura lucră de prezent cu multă severitate în Turcia și astfel evenimentele le putem vedea numai prin prisma ce ne-o permite aceasta cenzură, totuși se poate constata un fel de consoțidare a stărilor. Tinerii turci agită în toate părțile, însă se pare, că momentul pentru ei nu e de loc favorabil, deși au încă mulți aderenți.

Incidentul cu Muntenegru pare a fi potolit răscoala Albanezilor și mai din toate părțile Albaniei sosesc la Constantinopol telegrame, în cari triburile albaneze își oferă sângele lor în apărarea imperiului împotriva dușmanului din afară.

Tratatul comisiei din Albania au avut un succes favorabil și guvernul prin concesionile naționale date și-a asigurat sprijinul poporului albanez.

Oficanții au fost provocați a se declara că nu vor mai face politică, iar cei renitenți vor fi amovați din posturile lor.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Oprirea oficanților de a face politică.

Constantinopol. — În consiliul de miniștri s'a desbătut chestia oficanților și referitor la aceasta s'au dat în publicitate două comunicate, prin cari se desminte știrile, după cari oficanții vor fi amovați din posturile lor și se asigură, că toți aceia, cari vor fi neutrali vor fi lăsați în posturi, ba vor avansa chiar după lege și după drepturile câștigate de ei. Toți oficanții atât cei din Constantinopol cât și din provincie, sunt provocați, ca să prezinte superiorilor lor un revers, în care se obligă de a rupe orice legătură cu partidele politice și că nu vor forma nici un fel de club politic. Acei oficanți cari nu vor observa aceste obligamente, vor fi amovați.

Renunțarea la un contracabinet.

Frankfurt lângă Maina. — Ziarul „Frankfurter Ztg” pimește știrea din Constantinopol: Junii turci au mare speranță, că le va succeda a răsturna actualul cabinet, dar la planul de a constitui un contracabinet, au renunțat, necrezând nici ei că în momentul de față ar putea ajunge la un rezultat favorabil cu puterea armată împotriva curentului dominant.

Stare de asediu în Albania.

Constantinopol. — Se vestește că iradeaua prin care s'a ordonat starea de asediu în Salonic, dă imputernicire ministrului de interne, ca în caz de lipsă sa proclame stare de asediu și asupra vilaetelor Adrianopol, Smirna, Monastir, Cosowo, Ianina și Scutari.

Albanezii.

Constantinopol. — Patru triburi albaneze au trimis telegrame sultanului și Porții în care declară că sunt gata să apere până la ultima picătură de sânge granițele imperiului otoman împotriva dușmanului din afară. Din Djakova și Ipek au plecat spre granița muntenegrină 2000 Albanezi armați.

U s k ũ b. — Albanezii dela sud s'au declarat că își vor disolva trupele și vor pleca toți pe la vetrele lor, dacă guvernul îi va asigura, că li-se vor face și lor aceleași concesii, cari s'au făcut Albanezilor dela nord și pretind, ca în scopul acesta să poată comunica cu frații lor din nordul Albaniei.

Conflictul cu Muntenegru.

Constantinopol. — După cum se vestește reprezentantul Turciei în Cetinje a plecat la Cattaro. El a primit dela guvernul său ordin

ca să plece imediat îndărăpt la Cetinje și să rămână acolo.

Cetinje. — Din sursă oficială muntenegrină se afirmă, că reprezentantul Turciei a plecat de aici. Poarta n'a intrerupt însă legăturile diplomatice, ci aceste le va continua reprezentantul Muntenegrului în Constantinopol.

Impresia evenimentelor în Tripolis.

Constantinopol. — Un fost deputat arab a trimis următoarea telegramă la Constantinopol: Când a aflat un despărțământ militar, care se afla la 12 chilometri depărtare dela Misrata, despre căderea junilor turci pe toți soldații turci și arabi i-a cuprins o tristetă și o mâhnire mare. O mulțime mare de Arabi arborând steagul alb au trecut în tabăra contrară ca să se informeze despre evenimentele din Turcia și despre stadiul tratativelor de pace.

CRONICA ȘCOLARĂ

Justiția școlară.

Chestia aceasta, de un timp incepe să pre-ocupe din ce în ce mai multe spirite printre învățătorii noștri

Trebuie să constatăm, că în acest cerc, însuflețirea e prea mare totdeauna când e vorba de vre-o inovație în sistemul de muncă. Pentru că privirile noastre ne sunt atrase de mărirea popoarelor înaintate, de unde de obicei apucăm inovațiile par'că ni-ar șopti ceva: „Vedeți voi, aceasta noutate, și cu celelalte dinmpreună, e secretul mării și infloririi acestui neam!”

Da, e mare puterea credinței, că ne putem și noi ține de acele popoare înaintate numai în măsura, în care le putem imita într-o parte. Târșiți de această putere, nu mai avem răgaz nici să ne gândim, că dacă inovația cutare, e potrivită la popoarele mai înaintate și le aduce rezultatul așteptat, este ea oare potrivită și pentru noi, în împrejurările date aici, cari în tot cazul difer?

Și dacă totuși răul provenit de aci e atât de mare încât începi să-l vezi și tu, și astfel te apuci să-l scuturi și să-l sgândări pentru că să-l vadă și celalaltii, apoi ți-ai găsit-o! Scormonești cu degetul în foc. „Ce, tu atom din praful cel mai de jos, vrei să te arunci deasupra lăuceșilor celor mari, cari călăuzesc lumea toată cu lumina lor? Nu vrei să vezi că te spulberă vântul?” Cam astfel ești luat peste picior aproape din toate părțile, și ești uluit cu toată autoritatea marilor bărbați autori și inventatori și cu toată înaintarea și mărirea popoarelor, dela care s'a aprins inovația.

Un singur lucru pare însă neîndoielnic. A-nume, că popoarele din frunte trebuie să ne fie de modele. Înțelesul acestor cuvinte însă trebuie să luăm, numai pe cât de fapt e.

Acele popoare să ne fie punctul de plecare, cari pot să ne concentreze toate privirile și să ne atragă, să ne fie steaua conducătoare, să deștepte în noi dorințe irezistibile, de a ne ridica la înălțimile lor. Trebuie să ne păzim deci de a nu trece peste hotărârile acestui adevărat înțeles, și de a nu ne perde astfel întreagă energia și timpul, căutând și parcurgând toate curbațiunile făcute de acele popoare în calea progresului. Pentru că e o naivitate și încă prea evidentă din partea noastră ca în scopul de a ne ridica la înălțimile acelor popoare, să ne lăsăm târâți și mai apoi striviți într-o goană nebună, făcând toate cotiturile și suciturile cari fac greaua cale ce au parcurs-o acele popoare într'un interval de secole întregi, pe câtă vreme însuș scopul nostru ne indică, ca această cale lungă, și rezultatul obținut de popoarele mai înaintate pe această cale lungă și grea, noi să-l obținem într'un interval cât de mic, pe o cale cât de scurtă și lesnicioasă.

Apoi și mai naiv ar fi ca între astfel de împrejurări, să rătăcim pe căi neumblate, să ne folosim de mijloace, neprobate încă nici de acele popoare. Dacă acele popoare înaintate

își pot permite luxul acesta, pentru noi el va avea la toată întâmplarea urmări foarte grave. Popoarele înaintate pot proba și face experiențe cu asemenea mijloace, lăpădându-le pe rând, în caz când nu sunt potrivite, fără a simți pierderi în mersul general. Până când pe noi ne-ar costa; suntem ca bietul muncitor, căruia i-se cunoaște dacă pierde și numai căteva parale din micul câștig al unei zile. La noi toate trebuie să meargă la sigur, dacă e vorba să ne apropiem câtuș de puțin de țintă.

Astfel stau lucrurile.

Și întorcându-ne acum la școală, chestiune ce ne privește în special pe noi, iată facem o nesocotintă atunci, când insistăm din răspuneri pentru introducerea unora sau altor inovații în sistemul nostru de muncă, motivul numai, că acelea se află la diferite popoare mai înaintate, ori că sunt inventate de nu știu ce pedagogi moderni și bărbați ai timpului, deci fără a cunoaște adevărata valoare a acelor.

În adunarea generală a învățătorilor, ținută anul trecut în Arad, s'a început pledarea pentru introducerea așa zisei „justiții școlare” în sistemul nostru de lucru. O disertație a fost cetită în acea adunare spre a lămuri necesitatea de a se introduce această inovație; a fost recomandată apoi, introducerea acelea, cu cea mai mare căldură și de alți membri ai corpului învățătoresc, încât adunarea a și luat hotărârea, ca pomenita disertație să fie publicată în organul reuniunii învățătoresci și să fie supusă aprofundării și deliberării despărțământelor protopopești, având fiecare despărțământ a se pronunța.

Astfel fiind, avem nu numai cuvântul, dar datoria chiar, de a ne pronunța fiecare, că așa chestia să se poată lămuri cât mai pe deplin.

Cetind disertația din chestie, putem afla îndată că autorul ei pleacă, având înaintea ochilor o disciplină școlară mai „tenace” cum ai zice, prin care elevii să ajungă la o adevărată educație. Arată, ilustrând cu exemple din viață, că până aci încă nu s'a ajuns prin educația școlară nici măcar la minimul dorit și că deci disciplina școlară trebuie pusă pe baze mai temeinice. După autor, greșala zace în aceea, că în școală, până azi, încă tot se pune prea mult preț pe diferite pedepse corporale, dojeniri etc., în vreme ce se abandonează adevăratele mijloace educative. Aceste mijloace ar fi: 1) sugestiunea, sugerând elevului ideea că el e bun, poate să învețe, și învață, se poartă bine, nu va mai face greșala cutare etc.; 2) aplicarea celor învățate, când adecă cu cunoștințele din școală căutăm să influențăm asupra sentimentelor, a inimii elevului; 3) ocupațiunile școlare și distrarea elevilor prin jocuri și dexterități, ca: cântări etc., sub impresia cărora școlarii vor fi mai iubitori de ordine; și în sfârșit 4) justiția școlară, instituind un juriu din elevi de clasele mai superioare spre a judeca transgresiunile cum și-o poliție spre a supraveghea și raporta despre transgresiuni.

Prin aceste mijloace se poate ajunge cu educația școlară la punctul dorit înlocuit totodată cu ele frica de pedeapsă, mijlocul cel atât de uzat până aci, și care tocmai e pricina rezultatelor atât de slabe.

Aceasta e în rezumat ceea ce se spune în disertația amintită, și asupra acestora trebuie să ne gândim deci.

Că școala nu ne poate duce la rezultatele dorite de noi, aceasta e adevărat. Dar oare vina pentru aceasta o poartă școala, pentru că n'ar fi cu adevărat educativă, după cum se susține în acea disertație? Mie îmi vine să cred de pe acuma, că chiar așa să fie organizată școala, după cum se contemplează în disertație, ba dacă se poate și mai perfect decât așa. — Îmi vine să cred că totuși, nici atunci nu va putea duce la rezultatele așteptate noi. Pentru că școala eșă din trebuințele omenei. Și tot numai în aceste trebuințe își are ea și alimentația. Deci, ori cum vor fi estrase alimentele din acest izvor de mecanismul școlăii, și ori și cum vor fi prelucrate ele

INFORMAȚIUNI

Arad, 10 August a 1912.

Vlaicu la Alba-Iulia.

E rindul Bălgradului să admire pe șoimul Ardealului.

Duminecă în 18 August Vlaicu va sbrura acolo, secerind un nou triumf. Orașul de străveche glorie care de 300 de ani așteaptă să se mai ivească odată vulturul care a poposit acolo acum trei secole, va avea de astădată un fapt românesc demn de acela al căror martor a fost și de a căror reîntoarcere de sigur disperase.

Duminecă frații noștri bălgrădeni, cu miile de popor român din împrejurimi, vor aclama șborul triumfal al pasărei de oțel.

Vitejii români din aceste părți, unde fiecare colț de pământ vorbește de minunile de voinicie săvârșite de ei, vor aprecia mai mult ca ori care biruința repurtată de Vlaicu asupra aerului. Dovadă despre aceasta este fierberea ce s'a pornit de pe acuma în întregul ținut.

Printrile de intrare: Lojă: 40 cor. Loc rezervat: 5 cor. Loc I: 14 cor. Loc II: 2 cor. Loc de stat: 1 cor.

Un nou eveniment cultural în Lipova.

Am anunțat că dsoara *Dora Lepa*, eminenta elevă a conservatorului de muzică din București, va da un concert în Lipova, în 15 (28) August, (Adormirea Maicei Domnului) dorind să-și arate și în acest chip dragostea ce păstrează ținutului nostru, leagămul copilăriei dsale. Lumea românească dela noi a avut ocazia încă acum doi ani, să admire remarcabilul sopran de coloratură al dsoarei Lepa și poate fi convinsă dinainte de frumoasele progrese realizate de dsa în acest restimp. Dsoara Lepa a fost distinsă, ca o eminentă soprană, de însaș regina României, care a știut să-i descopere un rar talent. În Lipova, dsoara Lepa va avea concursul distinsei noastre pianiste dsoara *Eleonora Luca* și a cunoscutei reuniuni de cântări „*Doina*”. Concertul va fi organizat de d. învățător *Iuliu Putici*, care ne-a probat și dsa în atâtea rânduri destoinicia ce are în materie.

Vitor academician și președinte al republicii franceze. Printre cand dații la succesiunea academică a lui *Henri Poincaré*, acela care are mai multe șanse să fie ales este d. *Leon Bourgeois*. Aceasta este cel puțin părerea pe care și-o exprimă „*La Presse* Asocié”. Tot atâtea șanse are *Leon Bourgeois* și la alegerea viitorului președinte al republicii franceze. Prietenii săi doresc să-l aleagă întâiu la *Academie* și apoi la președinția republicii. Totuși, *Leon Bourgeois*, când i-se vorbește de prezidenția republicii, spune că preferă acestui înalt post locul de ambasador al Franței la Roma.

Memoriile contesei Tarnowska. Cunoscuta romancieră italiană *Anna Vivanti* a fost zilele acestea la Milano, împreună cu părintele contesei *Tarnowska*. Ea a declarat unui colaborator al ziarului „*Stampa*”, că va publica sub formă de roman, memoriile scrise în închisoare de către contesa *Tarnowska*, memoriile cari vor îngădui să se privească adânc în sufletul contesei și să lămurească multe enigme ale acestei misterioase naturi.

Presa vieneză cere importul cărnii românești. Ziarul „*Montagblatt*” din Viena se plânde, că marii angroși de carne din Austro-Ungaria nu fac nimic ca să importe mai multă carne în România. Ziarul arată avantajile ce-ar rezulta din importul cărnii românești.

Averea Mikado-ului. Casa imperială japoneză este stăpână pe o avere foarte mare. Averea ei se ridică la 500 până la 700 milioane de yen. Bani, casa imperială japoneză îi are investiți în acțiuni la patru mari bănci. Averea imobilă a împăratului japonez se ridică la 400 până la 500 de milioane. Ea se compune din 2.058.000 cho de păduri (un cho. are 99.17 m. p.) și 149.000 cho. de pământ. Împăratul posedă în afară de numeroase palate, a căror valoare se urcă la milioane, o mină de cărbuni la *Yobari*. Veniturile dela do-

menii se urcă la 1.130.000 yen. Lista civilă se urcă la 4 și jumătate mil. de yen.

Duel între ziariști. În Roma a avut ieri un duel cu sabia între corespondentul din Roma al ziarului „*Neue Freie Presse*”, *Dr. Robert de Fiori* și ziaristul italian *Giovanni Nicelli*. La a treia repriză, de Fiori a primit o lovitură de sabie la brațul drept, după care duelul a fost declarat terminat. Adversarii nu s'au împăcat. Cauza duelului era că *Nicelli*, cu prilejul unei afaceri de onoare, a recuzat pe de Fiori care fusese propus ca martor, și atunci de Fiori a convocat un juriu de onoare care s'a pronunțat în favoarea lui. În urma acestei sentințe de Fiori a provocat la duel pe *Nicelli*.

Credința Ungurilor față de casa Domnitoare. Cetim în „*Libertatea*”: Un cetitor al nostru din America ne trimite o invitație la o mare petrecere de vară a Ungurilor din Cleveland, — arangeată pe 21 Iulie 1912 Programul petrecerii s'a din 13 puncte, precum: primirea oaspeților din alte oraș, muzică, prânz cu „magyarosan sütött malacz” (princele fript ungurește!), etc. Iar după prânz (așadar după ce lumea a tras un pic și la măsă), se produc corurile de cântăreți, și printre producțiile lor sunt întretăiate și următoarele „jocuri” desfășurate de ungurești inimi:

Punct 4. Aducerea înainte și prezentarea (recomandarea) grolui *Tisza István*. Apoi: Azvârlire pe întrecere asupra lui *Tisza István*! Cel ce îi azvârle din gură mai mulți dinți, capătă un premiu prețios!

5. Prezentarea lui *Francisc Iosif întâiu*, rege apotolic în mărime naturală, cu coroana pe cap. Apoi: azvârlire pe întrecere asupra căpitanii lui *Ferencz József întâiu*. Cel ce de mai multe ori izbește jos coroana de pe curbetea lui (*kobakjái*) acela capătă un premiu prețios!...

Și apoi iar jocuri patriotice.

Plini de scârbă arătăm aci cu ce fel de jocuri proaste își petrec patrioții dnoi la America, — dar durere, aceste jocuri desfășurate acolo pe pământul libertății nemărginite, ridică nițel vâlul de pe sufletul multor Unguri, nu numai din America, ci și de aici de-acasă! De lingușit lingușesc pe prea bunul Domnitor, ca să le dea mâna sloboadă și putere a face în țară ce le place, dar în sufletul lor s'ar juca și ei de-a America cu el.

Câtă căldură suportă omul? Valurile căldurii din America trec anul acesta, ca și în cel trecut, și la noi și de aceia trebuie să suferim călduri atât de mari. Spre mângăere ne servește însă faptul, că în alte părți ale pământului oamenii trebuie să sufere călduri cu mult mai mari, de cum sunt cele de pe la noi. Că organismul omenesc poate suporta și o căldură foarte urcată a dovedit experimental făcut în Paris înainte cu câțiva ani. Anume au încălzit un cuptor, în formă de cilindru, 4 ore în continu și după aceea a intrat în el un Spaniol de 43 ani, rămărând acolo 14 ore. Pentru experiment și-a îmbrăcat haine de asbest și o subhaină de lână. În tot decursul timpului petrecit în cuptor a cântat cântări spaniole, pe când lângă el se prăjea o găină. La eșirea lui din cuptor bătăile pulzului au ajuns numărul 134, așadar cu 72 mai multe, decât a celui regulat. Au încălzit apoi din nou cuptorul, iar spaniolul a intrat iarăși, mănăcând acolo găna friptă și hând după ea un litru de vin. Acum a stat 7 minute în cuptorul cu o temperatură de 110° Reamur, iar pulsul avea 176 de bătăi. Experimentul din urmă a constatat din aceea, că l'a băgat culcat pe o scândură pe care au pus și lumini. După cinci minute l'au scos și spaniolul a sărit voios în sus. Acum pulsul avea 220 de bătăi pe secundă. A intrat apoi în apă rece unde a rămas 3 minute. Simțindu-se după această baie tot așa de bine ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat. Dacă aceste experimente nici nu au o altă însemnătate, totuși demonstrează în cel mai eclarant mod, că omul e în stare să suporte o căldură foarte mare, dacă cer împrejurările, fără a-și periclita viața.

Noutăți literare! A apărut cartea intitulată „*Serbările dela Blaj 191*”. O pagină din istoria noastră culturală, publicată de despărțământul XI. Blaj al „*Asociațiunii*” cu 450 pagini și 35 ilustrațiuni foarte bune eusite. De vânzare la *Librăria Tribuna*, Arad. Prețul cor. 3.50. Pentru porto să se adauge 30 fil. Recomandat cu 25 fil. mai mult.

de acel mecanism, totuș, țesătura de carne și oase și cu un cuvânt întreg organismul școalei este esit din aceste alimente conform trebuinței omenesti. Și cum această trebuință a omenimei variază numai după gradul de înaintare a omenimei, astfel iată, organizația școalei, cum și rezultatele ce ni le aduce aceasta sunt limitate de acel grad de înaintare.

Prin urmare vom înțelege acum, pentru ce rezultatele școalei nu pot fi altele azi, decât acelea cari sunt; nu pentru că școala ar fi de vină, ci pentru că înaintarea omenimei e în stadiul de azi, și în acest stadiu se pot produce rezultate numai de felul celor de azi, și nici decât mai superioare.

Și să localizăm acum a lămurii chestia cât mai bine. Să luăm școala noastră poporală română.

Chiar autorul disertației din chestie accentuează, că elevii ieșiți dela școală și ajunși feciori, umplu birturile făcând scandalurile cele mai mari etc. și că nu stimează nici chiar pe învățătorul lor. Ei bine, școala să fie de vină, pentru că n'ar fi destul de educativă, după cum se susține? Ori confirmă aceasta tocmai cele arătate de mine mai sus? Bine; înainte de aceasta cu 10—15 ani, ba chiar cu 5 ani înainte, nu era cu tinerii astfel. Și acum putem noi să presupunem că școala, în lipsa ei de organizație, să fi lucrat tocmai invers cu educația și încă producând rezultate atât de detestabile pe conta aceleia? Aș vrea să văd motivele, cari să ne îndreptătească a presupune acest lucru!

În lipsa acestora, rămâne deci, că tinerimea noastră se corupe pe zi ce trece tot mai mult, nu din cauza școalei, ci pentru că afară de școală, în viață, aerul e corupt și acesta inficiază tot mai mult tinerimea. Elevul, esit din școală, rămâne numai în contactul acelora, cari îl corup. Dela părinți vede de celea mai multe ori tot numai exemple rele: dela prieteni, dela cei mai mari, apoi dela străini etc., — imposibil deci să nu devină și el asemenea acelora. De altă parte mai intervine apoi și împrejurarea, că stările locale sunt de astfel, că banul se câștigă relativ ușor; și cum aici la noi lipsește cu desăvâșire o organizație socială, care să îndemne pe ținăr să economiseze banul câștigat și să-l sporească iar de altă parte, tot în urma organizației slabe a noastre se îmbie la tot pasul ocazia de a cheltui câștigul, iată tânăru este târât în mod irezistibil la petreceri, lux, beții și de aci mai departe la toate celelalte corupțiuni. Mai adaugă la aceasta și împrejurarea, că omul, dela firea sa e pornit spre astfel de lucruri, și atunci într'adevăr ne-ar putea prinde mirarea, cum de se mai pot afla încă tineri, cari să rămână neinficiază total de admosfera coruptă ce-i împresoară.

Intr'adevăr batem apa în piună, schimbând mereu la mijloace spre a combate răul și nevoind a ne trece nici măcar prin gând, că spre acest scop se cere neapărat o astfel de organizație a noastră, prin care tinerimea mereu să fie ținută, îndată după eșirea ei din școală, în apropierea cunoștinței celei adevărate, care să-i releve tot mai mult direcția ce trebuie să o apuce în viață: o organizație, în care această tinerime să fie îndemnată mereu la activitate, la organizarea și la sporirea câștigului economizat. Numai o astfel de organizație poate să aperse tinerimea de a nu se inficia în admosfera coruptă, numai în chipul acesta se și poate presupune o asanare a răului.

(Va urma.)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru.”

Două sinucideri. Azi, înainte de amiază două suflete nenorocite din Arad au încercat să-și pună capăt vieții și unuia i-a sucs să se scape pentru totdeauna de năcașurile pământesti. La orele 6 și jum. dimineața poliția a fost înștiințată că în strada Nicolae Nr. 8 o tânără femeie, soția muncitorului Nicolae Păcurariu, a încercat să se sinucidă. Autoritățile grăbind la locuința numitei femei, au găsit-o în pat într'un lac de sânge. Își tăiasse beregata cu un briciu, care însă nefiind ascuțit n'a pătruns adânc, așa că a rănit-o numai. În câteva zile rana i se va vindeca. Intrebată asupra motivelor care au îndemnat-o la fapta despertă, nenorocita femeii a spus că înainte cu câteva luni și-a părăsit bărbatul și acum în urmă trăia în concubinaj cu birjarul Gheorghe Marinovici, de la care a trebuit să fugă din cauza tratamentului rău.

Pela orele 10, locotenentul Păcurariu a înștiințat poliția că în apropierea cetății, a observat un om spânzurat de un salcâm. Ofițerul de poliție Feneșan grăbind însoțit de mai mulți polițiști și de un medic la locul indicat, au constatat în persoana sinucigașului pe muncitorul Ilie Ungurean în etate de 46 ani. Murise cu vre-o jumătate de oră înainte de a fi observat de locotenentul Păcurariu.

Sapte sonde în flacări. Ieri dimineața s'a aprins în Moreni (România) la orele 5 și jum. sonda nr. 7 a soc. „Astra”, focul întinzându-se cu o repeziune uimitoare la nr. 9 a soc. „Van Siekle” care se găsea în erupție și da vre-o 80 vagoane pe zi. Cu aceeași grozavă repeziune focul a continuat să se întinză cuprinzând apoi sondele nr. 9 a soc. „Astra” și 6 și 7 a soc. „Van Siekle” cari au fost distruse total. În flacări și-au aflat moartea trei muncitori, cari au fost oribil carbonizați.

Erupțiunea lui Stromboli. Conform informațiilor primite din Messina vulcanul Stromboli de câteva zile e în activitate. Din crater se înalță fum gros și curge lavă. Acțiunea vulcanului e asociată de un sunet subteran. Sunt temeri că erupțiunea va cauza daune mari.

Lovit de trăsnet. Ni-se comunică din Obreja (com. Caraș-Severin), că Mercuri în 7 l. c. dimineața pe la 7 ore un nor greu s'a ridicat pe muntele „Nedeia” de lângă Caranesbeș și soarta nemiloasă a voit ca sermanul păstor Petru Nica locuitor din Pesteria să se aile în apropiere păzind la păscut 77 berbeci. Descărcându-se elementele naturii, trăsnetul în furia lui și-a ales ca victimă turma de berbeci și pe păstorul ei, omorându-i pe loc. Pe nenorocitul păstor îl deplâng soția lui, 2 fiice și un fecior.

Lupta contra alcoolismului. Sunt ani îndelungați de când se dă o luptă fără răgaz și în Svedia contra alcoolismului. Cea dintâi societate de abținere s'a fondat în 1873 la Gotenburg. În 1883 s'a fondat, tot în Svedia, ordinul zis al „Bunilor Templari” și din vremea aceasta datează adovărata cruciadă antialcoolică. Acum există în țară șapte mari organizațiuni, cari urmăresc peste o jumătate milion de abținători, totali, adică mai mult de 10 la sută din populație. Organizația socialistă de abținere „Berdand”, numără ea singură 20.000 de membri. Din 150 de deputați din întâia cameră, 31 sunt abținători totali. Din camera deputaților, din un total de 230 de membri, 128 sunt abținători complecți. Pentru întâia cameră, abținătorii se împart astfel: conservatori 4 din 97, liberali 21 din 51, socialiști 6 din 12. Pentru camera deputaților, proporția este următoarea: conservatori 10 din 65, liberali 50 din 101, socialiști 50 din 64.

Cutremur de pământ. În observtorul din Budapesta s'a semnalat ieri dimineață 2 și 31 minute, 32 secunde un cutremur de pământ, care a durat până la orele 4 și 35 minute. Cutremurul a fost simțit și în Constantinopol, Viena și București.

O frumoasă întreprindere românească. Di *Constantin Băilă*, cunoscutul agronom și economist, care a colaborat și la ziarul nostru, va deschide — după cum ni-se anunță — cu ziua de 1 August un **BIROU AGRICOL**, în

cadrele căruia se va ocupa cu: valorizarea cumpărare-vânzare, import-export) a tot felul de produse agricole, viticole, horticole și forestiere, — vânzarea mașinilor agricole și a diferitelor îngrășăminte chimice; — mijlocirea vânzării și cumpărării de moșii și alte realități; — arendări și parcelări de moșii; consultațiuni și expertize în afaceri agricole etc. etc. Pentru desfacerea în detalii a cerealelor, semințelor agricole și horticole, făinurilor etc. a deschis în piața mare (casele „Hening”) și o prăvălie, al cărei conducător va sta sub nemijlocita supraveghiere a d-sale.

Sperăm că lumea românească va aprecia nuzințele acestui harnic om și că va sprijini interpretarea lui, care este cea dintâi întreprindere românească de acest fel în Ungaria.

Adresa pentru corespondențe și telegrame: Birou agricol. Szászsebes.

(Bl 212—3)

x *Adolf Nadler*, fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. str. Prater 2.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie, la garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite oratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

(N. 42—52)

x „Tokio” extirpător de băătăuri. Se poate folosi cu succes contra băătăurilor (la picioare), negilor și contra scortășărei pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea băătăurilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**

To 85—30

CRONICA SOCIALA

Serată muzicală-teatrală.

Tinerimea română din Tinca va aranja o serată muzicală-teatrală urmată cu dans Mercuri, în ziua de Sf. Mărie, în 15 (28) August în salele ospătăriei „Hungaria” din Tinca. Venitul curat este destinat pentru edificarea bisericăi gr. or. rom. din Tinca. Prețul de intrare: de familie 5 cor., de persoană 2 cor. Inceputul precis la orele jumătate la 8 seara. Program detaliat seara la casă. Tot în aceeași zi la 4 ore p. m. își va ținea adunarea generală despărțământul Tinca al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român în localul institutului „Bihoreana” filiala Tinca. — Comitetul aranjator. — NB. Suprasolvirile marimoase se primesc cu mulțumită la adresa dlui Eugen Sibian, cassar la „Bihoreana” filiala Tinca și se vor evita în publicitate.

Despărțământul Tinca al Asociațiunii.

Membrii despărțământului Tinca al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, precum și toți sprijinitorii acestei instituțiuni se convoacă prin aceasta la adunarea generală ce se va ține Miercuri în 15 (28) August la orele 4 p. m. în localul institutului „Bihoreana” filiala Tinca.

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
 2. Raportul secretarului.
 3. Raportul cassarului.
 4. Alegerea comisiunilor pentru: a) examinarea rapoartelor, b) înscrierea de membrii noi.
 5. Eventuale disertații ce trebuiesc anunțate directorului despărțământului.
 6. Prezentarea eventualelor propuneri.
 7. Inchiderea adunării.
- Tinca, 4 August 1912. — Dr. Andrei Ilie m. p. directorul despărțământului. Eugen Sibian m. p. secretarul desp.

Cronica științifică.

Pandemonium.

Părerile și cunoștințele asupra constituției fizice a Soarelui și mai ales a suprafeței solare, se întemeiază pe observație îndelungată și minuțioasă a schimbărilor ce se produc pe globul luminos.

Seria acestor observații o deschid la începutul secolului XVII: Fabricius, Scheiner, Harriot și Galilei.

Părerii sănătoase, salturi nimerite de ale fantaziei aflăm și în timpuri mai vechi, ba chiar în anticitate.

Pe la mijlocul secolului XV, cardinalul Nicolaus de Cusa (numele original de familie Khrypffs adică **Krebs**, de naștere din Cues lângă Mosel, mort în 1464) zice în capitolul 12, cartea II a vestitului său tratat **De docta ignorantia**, că Soarele este un miez pământos, înconjurat de un strat luminos, ca de un vâlcuț. Puterea de radiație a luminei nu aparține miezului intern, ci suprafeței. Iutre miez și suprafață se află un strat de nori și aer, asemenea atmosferei noastre. „Neque color nigredinis este argumentum vilitatis Terrae: nam in Sole si quis esset, non apparet illa clarita quae nobis; considerato enim corpore Solis, tunc habet quandam quasi terram centraliorem et quandam luciditatem quasi ignem circumferentialem et in medio quasi aquaeam nubem et aerem clariorem, quemadmodum terra ista sua elementa”. (Comp. Humboldt, Kosmos, III, pag. 288—9).

Observația științifică a Soarelui se începe numai după inventarea ochianului.

Petele solare

au fost primele fenomene ale globului luminos, cari au captivat atenția unui Fabricius, Harriot și Galilei îndemnându-i la studierea cu orbianul a „felinarului lumii”. Cum în primele încercări ale instrumentului nou nu se întrebuința sticla neagră, protectoră contra razelor; privirea frecventă la Soare prin orbianul liber a produs orbirea lui Galilei.

În toată jumătatea primă a secolului XVII nimeni nu a studiat mai asiduu Soarele decât Cristofor Scheiner, călugăr din ordul Iesuiților. S'a născut în Wald (Schwabau) la 23 Iulie 1573. Fu profesor în Ingelstadt și rector la Colegiul Iesuiților din Neisse, unde a și murit în 18 Iunie 1650. — Serieri: **Apelles latens post tabulam** și **indeosebi: Rosa Ursina** sive Sol ex admirando Facultarum et Macularum suarum Phaenomeno varius nec non... mobilis ostensus a Christophoro Scheiner Germano Suevo, e Societate Jesu... Braeciani apud Andream Phaeum Typographum Ducalem. Impressio coepta Anno 1626, finita vera 1630.

Despre viața și activitatea lui Scheiner precum și despre gena Rosa Ursina a se vedea: Anton v. **Braunmühl**: Christoph Scheiner als Mathematiker, Physiker und Astronom. Bamberg, 1891. — Apoi P. Joh. **Schreiber** S. J. P. Christoph Scheiner S. J. und seine Sonnenbeobachtungen. Münster i. W. 1902.

Scheiner ne asigură că până la începerea publicației Rosa Ursina (1626) a făcut observații de peste 16 ani. În unele zile a fost cu atenție de 20—30 ori la fenomenele solare. Numai în Roma a făcut peste 2000 observații, pentru a oferi ceva temeinic în lucrarea sa. Ca să adune material important pentru corectarea minuțioasă a fenomenului Scheiner s'a îngrijit din capul locului de perfecționarea instrumentului și a metodei de observație.

La început uza de un orbian olandez, privind Soarele în apropiere de orison și prin straturi de nori. Mai des se folosea de metoda proiecțiunii.

Proiecțiunea, precum se știe, se face astfel, că orbicularul orbianului se trage mai înafară decum pretinde vederea directă. În o odăie întunecată punem la depărtare potrivită o paravană albă și prindem pe ea imaginea obiectivă a Soarelui. Avantajul? Cuprindem cu o privire întreg discul solar. Poți determina cu destulă precizie poziția și forma petelor solare. Numai la acest mod — zice Scheiner — poți pune pe hârtie fenomenele ajungând la reprezentarea lor autentică, înecat pe baza ei să fii în stare a determina neînțeles mișcarea aparentă și reală a petelor și să rezolvi problemele atârătoare de aceste.

Ca să poată observa în mod practic, trebuia să dea orbianului o montare corespunzătoare, care să-i permită urmărirea mișcării aparente diurne a Soarelui. Problema aceasta a rezolvit-o Scheiner prin construcția mașinii sale verticale, care în esență era un aparat alt-azimutal. Atenția deosebită acorda orientării imaginilor solare, fără de care nu se puteau compara pozițiile petelor în timpuri diferite și prin urmare nu se puteau determina exact elementele de rotațiune.

ECONOMIE.

Minunații de-ale cooperativelor.

(Continuare).

Principiul, pe care s'a întemeiat cooperativa, a fost ca câștigul să se împartă astfel, încât fiecare să ia din el o parte amăsurat cu târ-guielile ce a făcut. La capitalul băgat în afa-cere, se plătea 5 la sută, — încolo nimic.

Alt principiu fundamental: Să nu se vândă decât pe bani gata, prevenindu-se astfel răul cel mare, de care suferă cei săraci: facerea de datorii, care îi leagă de unele dughene, pră-vălii, bolte, spre o despoiere fără sfârșit.

Mica lor prăvălie, s'a deschis numai cu 3 feluri de marfă: făină, zahăr și unt. Din pricina asta mulți au luat lucrurile în bătaie de joc și preziceau, că în împrejurările cele mai bune, întreprinderea n'o s'o ducă mai mult, decât vr'o două luni până la faliment și lichidare.

În ciuda tuturor însă, pionerii n'au rămas abătuți, ci au mers înainte fără șovăire. Au ajuns cu timpul să fie 78 la număr și au mai sporit felul mărfurilor cu două: cu ceai și tutun. Ca să dea un avânt mai mare și o iușeală mai puternică întreprinderii, au hotărât cu toții să lase tot câștigul și dobânzile, deocamdată spre sporirea capitalului de afaceri și așa după alt an, au ajuns să-și alăture la prăvălie și o măcelărie, căsăpie. Apoi mereu și treptat s'au adăugat articole de încălțăminte, haine, mă-runțisuri, ba și o moară, o torcătorie, o țesă-torie, o întreprindere de zidit case etc. În a-celaș timp pionerii, înființaseră o bibliotecă minunată cu mai bine de 7000 volume și 11 case de cetire, în diferitele părți ale orașului.

Mă opresc aci și tot ce am voit, a fost ca să vă arăt, că această cooperativă a fost fă-cătoare de minuni. Minunația făcută de ea a fost în a. 1868, când numărul pionerilor au a-tins numărul 7200, iar averea lor — nu vă mirați, — peste nouă milioane de coroane, dela 13 membrii și 750 de lei în a. 1874, adecă după 24 ani, având anual un câștig de 1 mil-ion 700 de mii de coroane numai dela întreprinderea de consum, dela moară, torcătorie și dela zidirea de case.

În Manchester sunt 2 străzi, care sunt cu desăvârșire cuprinse numai de clădirile coo-perativelor federate de acolo. Au început cu un capital numai de 40,000 de coroane, iar azi au un capital mișcător de peste 600 de milioane. Nu-i și asta o minunație cooperativă!?

În Germania, la început statul n'avea toc-mai apărare binevoitoare, față de cooperative. Mai târziu însă când s'au văzut marile lor fo-loase, atât în privința propășirii economice, cât și cu privire la o înțeleaptă conservare socială, s'a întocmit un statut de organizare și s'a în-ființat o casă centrală, pentru a le înlesni gă-sirea banilor de lipsă.

Cine știe cât de tristă și înapoiată a fost starea la țară în Germania înainte de înfiin-țarea insoțirilor Raiffeisen, ne va putea mărtu-risi fără să se îndoiască că în urmă, ele au avut o mare însemnătate în istoria agricul-turei acestei țări. Propășirile făcute în tehnica agricolă, nu puteau fi folositoare proprietarilor mici și mijlocii. Capitalul le lipsa cu desă-vârșire. Raiffeisen veni și avu un gând genial și o privire pătrunzătoare, căci apucă taurul de coarne și a pus capitalul în ajutorul muncii agricole. Raiffeisen, primar și un om plin de simțiminte puternice religioase și de idealuri morale, a fost părintele sufletesc și călăuzito-rul mișcării cooperative la sate. El a știut că va trebui o luptă mare ca să o pună în prac-tică. Dar a luptat ca un adevărat sfânt. Nu era nici bețiv, nici cărtaș, nici iubitor de sine. O spui aceasta pentru acei, cari ar dori și la noi să facă pe părintele sufletesc și călăuzitorul mișcării cooperative, dar pătimesc de aceste boale neîngăduite în cooperative.

El voia mai ales ca poporul său să-și ajute singur, prin propriile lui puteri, fără subvenții dela stat.

La început ideia lui făcu progrese foarte mici. Astăzi însă sunt peste 4000 de coopera-tive Raiffeisen, cu un capital de peste 400 mi-

lioane mărci. Pentru zeci de milioane apoi se cumpără și se vinde lucruri delapsă agriculto-rilor nemți. Nu-i și aceasta tot o minunație cooperativă, aproape din nimic, să ajungi prin unire la sute de milioane!?

Cooperativele lui au de scop, ridicarea bi-năstării poporului dela sate, care scop trebuie să fie atins prin sprijinirea tuturor instituțiilor menite să îmbunătățească soarta economică, materială și morală a membrilor. Caracteris-ticele principale ale acestor cooperative sunt: 1) Formarea lor într'o singură comună, numai de membrii cari trăiesc și în aceeași comună. 2) Fiecare e răspunzător cu toată averea sa, pentru întreaga societate. 3) Administrarea gratuită a afacerilor însoțirii. 4) Acțiuni sau cotizații în valoare foarte mică și înlăturarea pe cât se poate a dividendelor. 5) Intrebuința-rea câștigului pentru alcătuirea unui fond de neatinș al însoțirii.

Scopul din urmă a lui Raiffeisen prin aceste cooperative a fost să reînnoiască viața mate-rială și morală a poporului.

Astăzi în toată Germania sunt cooperative de tot felul vre-o 32,000 cu 5 și jum. milioane de membrii, cu o mișcare totală de fonduri în sumă de 4 miliarde 500 de mii de mărci. Iată deci o minunație a minunațiilor!

În Elveția au început cooperativele de pe la jumătatea veacului al 19-lea care astăzi au un capital de 27 milioane, făcut aproape tot din nimic, se fac acolo afaceri de peste 50 mi-lioane.

Să trecem mai aproape, la România. În via-ța economică a țărânilor din România, miș-carea cooperativă organizată începe cu anul 1893, când s'a înființat cea dintâi bancă popo-lară rurală. Zece ani mai târziu în 1903 statul a pus bazele casei centrale a băncilor popu-lare și totodată s'a votat legea specială pentru activitatea lor. De atunci mișcarea coopera-tivă de tot felul, s'a dezvoltat foarte repede și a propășit uimitor. Astăzi sunt aproape 4000 de cooperative cu 370,000 de membrii, având un capital aproape de 40 milioane Lei.

Nu-i și asta o minunație cooperativă, ca niște bieți țărani români la care banul e o floare foarte rară, pentru care pe vemuri îna-nte de cooperative, dădeau dobândă câte 300 la sută chiar, ca să-l aibă, astăzi însă au o a-vere de 40 milioane, din care poate lua bani cu o dobândă abia simțită față de cea din trecu-t!?

(Va urma.)

PAGINI RASLEȚE.

Din scrierile puțin cunoscute ale lui Caragiale.

Se știe că nemuritorul nostru Ion Luca Ca-ragiale a condus câțeva vreme revista „Moit-ul Român”, cea mai bună revistă umoristică de pe aceea vreme. — Întâmplarea a făcut ca să-mi cadă în mână un calendar al acestei re-viste din anul 1902. Citind acest calendar am văzut că conține multe bucăți admirabile ale neîntrecutului scriitor, care sunt puțin cuno-scute publicului cetitor. Am crezut că ar fi bine să dau la iveală aceste bucăți și începând cu numărul acesta al Românului în care apare „Națiunea Română”, voi căuta ca să transcriu și celelalte bucăți, care desigur că vor fi citite cu cea mai mare dragoste de toți aceia care au iubit și au prețuit pe Caragiale

G. Chirică (Ploiești).

Națiunea română.

De Ioan L. Caragiale.

Puțină lume astăzi și-o fi mai aducând aminte de o vestită foaie, care apărea odinioară în capitală, pe vremea războiului independentei: voi să vorbesc de „Națiunea Română” pe care o dădeam la lumină Frédéric Damé și cu mine în tovărășie. Viața acelei foi a fost pe atât de scurtă pe cât de glorioasă, așa că o pot povesti în puține cuvinte. Armatele creștine trecu-seră Dunărea. Într'o dimineață mă pomenește cu un bi-lețel dela Damé, cam așa:

Rezolvirea fundamentală și necoroasă a problemei i-a succes lui Pater **Gruenberger**, profesor de matema-tică în Roma. E montarea **paralactică** a ochianului. Inventatorul avuse în vedere mai întâi alte scopuri, decât observațiile solare. Ni le spune Scheiner: „Ochiă-nul montat paralactic îl putem îndrepta spre stele fixe... Ajustat pe paralela cuvenită, el va ține steaua tot în câmpul vederii. Din acest motiv, aparatul e foarte potrivit pentru observația de zi a stelelor, căci aflăm pozițiile fără greș”. Pater Gruenberger adăogă, că „tocmai acest scop l-a avut în vedere, când și-a născocit mașina ecvatorială”.

Scheiner primi cu bucurie nespusă invențiunea aceasta, care se potrivea de minune tocmai pentru lucrările sale”. Figura reprodușă în Rosa Ursina la pagina 349 ne arată că avem înaintea noastră tipul primordial al ecvatorului, de acuma. Scheiner îi zice: „Heliotropii Telioscopici, sive Telioscopii Helio-tropici figura: qua Machina Macularum Cursus absque ullo perpendiculari aut laboriosa Eclipticæ ad verticelem Circulum inclinatione acquiritur”. — Heliotropul telescop adecă helioscopul lui Scheiner e provăzută cu oare orar iar în locul cercului complet de declinațiune are de două părți ale ecvatorului numai sectorii cores-punzători oblicității ecliptice. Scheiner îl folosește necurmat cu începere din 4 Martie 1627. Ziua aceeașă trebuie să o remarcăm deci ca datul, în care mon-tura ecvatorială a intrat în serviciul științei. Abstră-gând de numirea Telescop heliotrop, Scheiner mai zice instrumentului și **Machina æquatoria**, precum și astăzi **Ecvatorial** i se zice:

Colaboratori.

Scheiner și-a căutat și a aflat în curând colab-oratori. Cel mai statornic i-a devenit Pater J. 33 **Cysat**, în prezența căruia a și descoperit petele so-lare în Martie 1611. Cysat s'a născut la 1586 în Lu-zern. În 1611 e teolog în Ingolstadt. În 1616 e succesorul lui Scheiner la universitate. În 1618 observă pentru prima oră o cometă cu ochia-nul El ne dă prima știre despre nebuloasa din Orion, a fost unul din cei puțini, cari în 1631 au observat trecerea lui Mercur în dreptul Soarelui, calculată de Kepler.

Alt elev și colaborator devotat i-a fost călugărul **Georg Schoenberger**, profesor de matematică în Frei-burg (Breisgau).

Acestora le-a comunicat și metoda de a se orienta pe Soare. „introducerea perpendicularului” — cum zicea el — adecă a aceluia cerc vertical, care în mo-mentul observării străbate discul solar în două ju-mătăți simetrice.

Alți elevi și colaboratori: Joseph **Biancani**, profesor de matematică în Parma, Kaspar **Ruess**, care s'a dus ca misionar în Peru; Wilhelm **Wali** și alții.

Îndeosebi se interesa de aceste observații Pater **Karl Malapert**, din Terile de Jos. În o călătorie la Polonia, Malapert s'a abătut pe câtva timp și la In-golstadt pentru a se iniția în metoda de observație. La reîntoarcere din Polonia iarăși s'a abătut pe la Ingolstadt, ca să se introducă și mai bine.

Rezultate.

Astfel putu Scheiner să adune multe, ba neîntrerupte observații solare, atât din țară cât și din străi-nătate, observații cari fiind orientate, erau potrivite pentru studiul mișcării Soarelui.

În Rosa Ursina publică o bună parte din ele. Re-produce 70 figuri de ale Soarelui, cu diametru de 208 mm. Fiecare reprezintă mersul complet al unor pete, ori grupe de pete, în perioada lor de vizibilitate. În unele e trasă ecliptica și în fiecare se dă exact tim-pul de observație împreună cu înălțimea Soarelui. Iată cum sunt remarcate unele figuri: „Rosæ Ursinæ Me-ditullium. In quo ex novo observandi modo facies So-lis abstrusior seu maculae et faculae secundariae atque adeo umbræ et luculae alternæ solarem superficiem perpetua variatione insidentes unaque cum Sole motu regularissimo circummeantes: exhibentur a die 3 ad 16 Septembris 1625, Romæ in domo Professæ”. Pe altele se scrie mai simplu datul și locul observației apoi: „Cursus Macularum ab... ad... similis cursibus aliis aliorum annorum tempore eodem”.

Să trecem acuma la maculae, faculae, umbræ et luculae (pete, făclii, umbre și puncte luminoase).

Gavr. Todica.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Mai mulți**strungari și ghilauari de fer**

găsesc ocupațiune permanentă la **Frații Schiel**, fabrică de mașini Brașov. (Si 263—6)

1—2 studenți (băieți mai mici)

se primesc în vipt și provodere la un ofician, unde vor fi bine îngrijiți și controlați în progresarea studiului — *Révi ultra 10.* (237. 1—3)

Sodal român pentru prăvălie de modă

pentru femei află aplicare la **Lengyel Testv.** în Arad, bulev. Andrassy nr. 15. (Le 259—1)

Publicațiune.

Subserisul caut **un scriitor notarial** cu praxă sau practicant cu 1 Sept. 1912 st. n. Salar anual 800 coroane. Ceice reflectează la acest post să se adreseze subserisului.

Daniil Petrașcu, notar cere.

(Pe 256—3) Strugari (u. p. Felsőpián.)

În cancelaria subserisului

un candidat de avocat

află imediat aplicare. Ceice reflectează să se adreseze subserisului comunicând și condițiile.

Dr. Gavril Suci,

(Su 254—3) adv. Hátszeg.

„Doina” tipografie și librărie, societate pe acții în Beiuș.

Concurs.

Deschidem concurs pentru ocuparea unui post de conducător de librărie.

Reflectanții vor trebui să arate calitatea în care au fost aplicați până aci și să probeze că sunt destoinici a vinde în prăvălie, a face comanda, corespondența și contabilitatea.

Ofertele, cari vor trebui să conțină și pretențiunile privitoare la salar ale reflectanților, — să se adreseze până la 22 August st. n. subsemnatei direcțiuni.

Direcțiunea tipografiei și librăriei „Doina” soc. pe acții în Beiuș.

(235. 1—3)

AVIZ!

În magazinul de lemne din comuna Maroseperjes (Chelmac com. Timiș) al domnului dr. Ștefan C. Pop se află de vânzare **bârne** (grosi) de 2, 2½ și 3 metri lungime cu 75 fl. 90 fl. și 110 cor. — **Stâlpi** de 2, 2½ metri cu 160 cor. și 2 cor., pe ales cu 15% mai scump. Aceste produse sunt pregătite din cel mai puternic goron (gârniță). Comuna Maroseperjes (Chelmac) zace pe malul stâng al Murașului dela Lipova în depărtare de 15 klm.

Informații se capătă la proprietar atât în comuna numită cât și în cancelaria avocațială din Arad. (Po 238.)

„DRĂGANUL” Institut de credit și economii societate pe acții în Beiuș.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Drăganul” societate pe acții din Beiuș publică concurs pentru ocuparea postului de *practicant* cu termenul de 15 August st. n. 1912.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească, că au absolvat o școală comercială cu examen de maturitate.

Salar anual 840 cor.

Ofertele sunt a se înainta la adresa direcțiunei.

Postul este a se ocupa imediat după alegere.

(Da 205—3)

Direcțiunea.

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutorate din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de frecvențațiune și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiunilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întrebuițate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la **Librăria diecezană din Arad**. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.

(Li 243—8)

A. 33—50

Numărul telefonului 23.

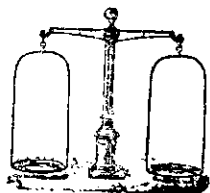
Ujj Janos,

stabiliment industrial de ciment, în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.

(Aradmegye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj, plăci de marmură artificială, terrazzo și mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi, țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub sobe, vâltaie de orice lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte de cheltuieli și planuri pentru pod de beton cu constaucție de fer și pentru betonizarea trotoarelor.

În lucrătorea electrotehnică și mecanică și institutul concesionat de autorități de instalații electrice.

ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chemice-fizice, monometre și executarea brevetelor. Cântare de preciziune pentru formațiști, drogerii și aurari. Instalații de luminație și soner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe pe lângă prețurile cele mai ieftine.

(Po 78—30)

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael Weiss nr. 10.

[Casa proprie].

Exo 91—40

Deposit de cele mai nouă stoffe indigene și din străinătate

Serviciu prompt! Prețuri solide!

CIRCUL CHARLES!

Arad, piața Béla

Duminecă, în 11 August

2 reprezentațiuni **2**
: senzaționale : **2**

cu un nou program de oraș mondial.

Cele mai senzaționale puncte din program: Etelantul MARI, artistul biciclist.

Duelul de box a clownului Piccolo cu chengurul Edmund.

Mr. Hubert, cel mai iscusit junghior de cai.

Salturile mortale pe cal ale Mr. Charly etc.

Producții cu tigrii, lei, câni de mare și cu urși cu prilejul fiecărei reprezentații.

Chinezi, Arabi, Cowboy, Fakiri indieni.

Duminecă menajeria va fi deschisă dimineața dela orele 9 până d. a. la 2. Dela orele 10 până la 12 probe cu fiarele. La orele 12 hrânirea fiarelor.

Luni, în 12 Aug. d. a. la orele 4

Ultima reprezentațiune

cu un strălucit program de seară.

Mulțumită.

Cu prilejul ultimelor mele reprezentațiuni sus amintite îmi țin de datorie a exprima tuturor mulțumite sincere pentru sprijinul cald, de care am avut parte în timpul petrecerii mele în orașul acesta. În primul rând autorităților, precum și presei totdeauna mai binevoitoare și gentilă, dar mai cu seamă iubitelui public din Arad pentru numeroasa participare cu care mi-a onorat toate reprezentațiunile.

Cu deosebită stimă:

Charles Krone,

singurul proprietar al circului Charles.

D. CEPENARIU

croitor pentru domni
Bistrița str. Lemnelor 14.

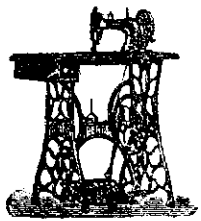
Magazin permanent de specialități de materii veritabile engleze, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

Haine și pardesii

pentru domni după croiul cel :: mai nou ::

Ce 193—30

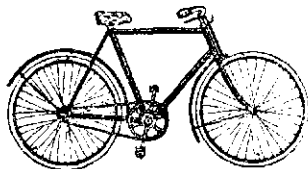

CUCHT HUGO mechanic

BISERICA-ALBĂ str. Becher 6.

DEPOZIT de renumite mașini PFAFF pentru cusut, de cârpit ciorapi și brodat. MAȘINI de cusut PHÖNIX și NANMANN, biciclete STYRIA și WAFFENRAD toate părțile constructive la mașini de cusut și biciclete cu prețurile cele mai ieftine. ATELIER pentru reparaturi foarte bine aranjate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie, lămpi de buzuar aparate de electrizat. IN ATENȚIUNE: nu țin agenți voiajori și așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și agenții acestora trimiși pe sate nu stau în nici o legătură.

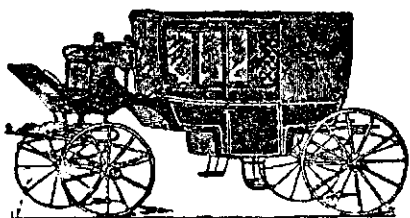

Ku 111—30

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),
fabricant de trăsuri și autocaroserie
furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-
melor militare.

Mare deposit permanent de tofelul de trăsuri și calese noi și folosite.
Atelier de reparatură. Ateliere de făurie, rotarie și de lustruit.
(Ko 98—30)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911.		1912.	
23 Iulie		14 Iulie	21 Iulie
ACTIV			
173 435 130	{ 122 592 130 Rezerva metalică aur	153 797 118	215 856 968
	{ 50 843 000 „ trate aur	61 958 000	215 755 118
748 979	Argint și diverse monete		645 015
93 693 059	Portofoliu român și străin		571 269
21 386 989	{ *) Impr. pe ef. publice	7 653 300	151 094 538
	{ „ în cont curent	10 717 139	162 969 534
11 999 611	Efectele Capitalului social		16 807 736
17 756 077	Efectele fondului de rezervă		11 999 854
4 275 121	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim.		17 443 877
6 031 720	Imobile		4 189 321
741 556	Mobilier și mașini de imprimerie		6 226 959
165 255	Cheltuieli de administrațiune		817 571
116 478 927	Depozite libere		820 578
24 389 044	Conturi de valori		141 701
73 768 078	Conturi curente		115 648 425
544 869 546			36 076 391
			92 940 046
			669 888 397
			674 322 128
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 437 233	Fond de rezervă	32 456 931	32 456 931
4 529 588	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 834 186	4 834 186
354 132 030	Bilete de bancă în circulațiune	459 725 480	463 395 500
2 446 952	Profit și Pierdere	3 035 011	3 035 011
260 739	Dobânzi și beneficii diverse	258 698	392 577
116 478 927	Depozite de retras	115 648 425	116 396 475
24 584 077	Conturi diverse, sold	41 929 666	41 811 448
544 869 546		669 888 397	674 322 128
	Scontul 5%		
	*) Dobânda 5%		

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre făgrea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAURITE, de dăusul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, spre preadjușarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

ADOLF SCHNEIBER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186—60)

Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articole de ciment: socluri, parcaie, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remize, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și tofelul de granit artificial și imitații de marmură. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâlăie, etc. Granit artificial și pietri artificiale din năsip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmură artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Librăria Tribuna

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 20.

Mare deposit de revizite de scris și cărți literare.

Ilustre delă balul costumat din Arad, bucata 24 fil, 12 buc Cor. 2'50 plus porto postal;

Guy de Maupassant, Inima noastră. Roman Trad. de I. C. Apostol. Prețul Cor. 2'—.

Almanahul Societății scriitorilor români pe 1912 Ediție populară Cor. 1'50 ediție de lux 2'50.

A. Vlahuță La gura sobei. Prețul Cor. 2'50.

Dr. Onisifor Ghibu, Școala românească din Ungaria în anul 911 à 50 fil.

S. Mehedinți, Către noua generație à cor. 1'50 plus 10 fil. porto;

Spiridon Popescu, Zori de Iulie. Nuvele și schițe à cor. 2 plus 10 fil. porto;

Leon Tolstoi, Răsboi și Pace roman istoric trad. de Adrian Corbul vol. I cor. 1'50, vol. II 1'20;

Lazăr Șăineanu, Dicționar universal al limbei române ed. II-a cu totul prelucrată și adăugită. Ortografia Academiei Române (cu 988 pagini) cor. 8 plus porto;

D. Anghel, Fantome cor. 2 plus 20 fil. porto;

I. Agârbiceanu, In intuneric nuvele à cor. 2 plus 20 fil. porto;

Caton Theodorian, La masa calcului. Nuvele și schițe à cor. 1'50 plus 10 fil. porto;

Virgil Caraiivan, Basme și legende străine. Traduceri din folklorul lumii à cor. 1'25 plus 10 fil. porto;

Cincinat Pavelescu, Poesii cor. 3 plus 20 fil. porto;

C. Collodi, Pățaniile lui Tândărică. (Povestea unei păpuși de lemn) cu 56 ilustrațiuni trad. din italianește de A. Buzescu à cor. 1'50 plus 20 fil. porto;

Hai să rîdem! Almanahul revistei „Minerva” à cor. 1 plus 10 fil. porto;

Constantin Savu, Dor și iubire. Colecțiune de cântece pentru cor (mixt și bărb.) à cor. 2'50;

Teodor Romul Popescu, Din Carpați à cor. 1'50; Prin Turnu Roșu spre România à Cor. 1'20.

I. Scarlatescu, Poeme românești: Pentru voce și piano à cor. 5.

A. Bena, Nu m'abandona. Romantă pentru voce și piano à cor. 1'20; Sboar'al nopții negru flutur. Romantă pentru voce și piano à cor. 1'50.

N. Zaharia, Mihai Eminescu. Viața și Opera sa. à Cor. 3 plus 20 fil. porto.

I. Novicow, Emanciparea femeii. Studiu sociologic. Tradus de Bogdan I. Goilav. à Cor. 2 plus 20 fil. porto.

Alexandru Ciura, Foiletoane à Cor. 1'60 plus 20 fil. porto. *Domnia și detronarea lui Cuza Vodă*. à Cor. 0'80 plus 5 fil. porto.

Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor. à 80 fil. plus 5 fil. porto.

C. Negruzzi, Teatru. à Cor. 1'50 plus 10 fil. porto.

Cezar Al. T. Stoika, Fiori de primăvară Poezii à Cor. 1 plus 5 fil. porto.

Al. Ivan Constantinov, Bai-Ganciu sau minunate povești despre un bulgar din zilele noastre à 60 fil. plus 5 fil. porto.

Guy de Maupassant, Petru și Ioan. Trad. de N. N. Beldiceanu à 1 cor. plus 5 f. porto.

Alexandru Davila, Vlaicu Voda, dramă în 5 acte, în versuri à 80 fil. plus 5 porto.

Ion Dragoslav, Povestiri alese à 55 fil. plus 5 porto.

Mihail Kogălniceanu, Iluzii pierdute, schițe à 30 fil. plus 5 porto.

Ivan Turgenieff, Hangiul Faust à 75 fil. plus 5 poro.

Matilde Serao, Mama vitregă à 75 fil. plus 5 porto.

A. Fogazzaro, Dragostea unui rege à 75 fil. plus 5 p.

Iules Payot, Educația voinței 2 cor. Trad. de N. Pandelou.

Vasile Pop, Inbirea e biruitoare à 2 cor. pl. 20 p.

M. Sadoveanu, Floare ofilită, roman. Ediția II-a à 2 cor. plus 20 fil. porto.

C. Dobrogeanu-Gherea, Neoiobăgia. Studiu economic-sociologic al problemei noastre agrare à 3.50 cor. plus 30 fil. porto.

Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului 2 cor.

Iosif Popu, Conceptul juridic de națiune — naționalitate în Ungaria à cor. 2 plus 10 fil. porto.

Octav Minar, Cum a iubit Eminescu. Pagini intime. (Amintiri, scrisori și poezii inedite) à 60 fil. pl. 5 p.

Guy de Maupassant, Dolofana. Trad. de A. Mândru à 30 fil. plus 5 porto.

Russu Petru, Tânguirea Maicii Preciste. Prețul 20 fil. plus porto 3 fil.

N. V. Gogol, Taras Bulba. Traducere à 55 fil. pl. 5 p.

Rudolf von Gottschall, Trădătorul. Trad. de A. Frunzescu, à 30 fil. plus 5 porto.

Biblioteca Flacăra. Prețul unui număr 80 fil. pl. 5 p.

Nr. 1. Princesa Elena de Racoviță. Furiile amorului

Nr. 2. Memoriile lui Napoleon. Ediția II-a.

Nr. 3. De pe tron la eșafod. Tragicul roman al reginei Maria Antoaneta.

Nr. 4. O dramă sub Napoleon. Conan Doyle.

Nr. 5. Tragedia dela Mayerling. Romanul arhiduceului Rudolf și al baronesei Vecera.

Maria Cioban, Doina. (Legendă) à 30 fil. plus 5 p.

Victor Eftimiu, Poemele singurătății à 2 cor. plus 20 fil. porto.

I. C. Apostol, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română după documente à 60 bani plus 5 b. porto.

T. Popovici prof. de muzică. Carte de cântece pentru școalele primare, gimnazii inferioare, școale reale, civile și preparandii. Partea I. 60 fil., partea II. 1 cor. plus 40 fil. porto.

N. Iorga, Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. Prețul 60 fil. pl. 5 p.

Conan Doyle, Duett. Roman tradus de dr. Victor Onișor à 1.60 cor. plus 10 fil. porto.

Dr. Victor Onișor, Legiuirea țării noastre. Cunoștințe de drept constituțional à 1 cor. plus 5 fil p.

Dimitrie Onciul, Din istoria României à 95 fil. plus 10 fil. porto.

N. Zaharia, Tipuri sociale. Prețul 1.50 cor., ediția de lux 2.50 cor.

Constantin I. A. Nottară, De dincolo de moarte 3 cor. plus 20 fil. porto.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fileri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fil.

In căsătorie

caut o fată inteligentă, bine crescută, poate fi și fără zestre, afară de limba română să poasă cel puțin încă una străină din patrie. Ea de 2 ani am o prăvălie de modă pentru domni și dame cu un capital propriu de cor. 40.000 și sunt în vârstă de 30 de ani.

Reflecțiile să se adreseze direct mie. La caz scrisorile se însoțesc sub cea mai mare discreție. *Sima Mișu* comerciant, Titel. (Mi 198—6)

Un tânăr comerciant

român în etate de 27 ani dorește a se căsători cu o d-șoară în etate de 16—18 ani, care să dispună de o zestre de 8—10 mii coroane.

Reflecțiile sunt rugate ca să-și scrie numele adevărat la „Românul” sub deviza Tânărul Comerciant.

Ro 245—1

Agronom

cu calificare superioară, necăsătorit, se caută pentru administrarea unei moșii de întindere mai mare. Oferitele să se adreseze:

„Biroul agricol”, Szászsebes.

CREMĂ PENTRU FAȚĂ

pudre, parfumuri, apă de Colonia, perii pentru dinți, păr și haine, pieptene, ace pentru păr etc., de calitate cea mai bună, — mare asortiment, — se pot căpăta în drogheria

(To 204—10)

Török Andor és Társa

Arad, Andrássy-tér 20. Telefon 900.

O bacfișă

dorește să corespundă din distracție cu un tânăr inteligent. Adresa: „Doina” poșta-stație, Marosvásárhely.

Legătorie de cărți.

Justin Ardelean. Arad vis-a-vis de poșta. Primește tofelul de lucrări a-parințătoare de această branșă, pe-lângă prețuri moderate. (A 148—25)

Mașinist

Caut post de mecanic la o moară cu aburi. Am cele mai bune atestate în această branșă și ca lucrător de armatură și electricitate. Adresa: *Mihai M. Huilov* în Révanyfala (Torontoal m.)

Elev farmacist

inteligent, harnic și cinstit găsește loc în condițiuni avantajoase la „Farmacia Romană”, *Constantin Dumitriu* în Roman (Moldova).

Primește un învățăcel

în prăvălia mea mixtă. Reflecțiile să se adreseze subscrisului *Vasilie Ciorogariu* R. Pécska (com. Arad). (Ci 228—3)

Se vinde o crâșmă

în Fönlak. Doritorii de a o cumpăra să se adreseze lui *Lazar Marlin* crâșmar. Fönlak. (Ma 194—2)

ÎNȘTIINȚARE!

ÎNȘTIINȚARE!

Aduc la cunoștința Onor. dame, că

Atelierul meu de croitorie modernă pt. dame

l-am mutat în

Józseffőherceg-ut nr. 1, etajul I.

(Vis-a-vis de primărie.)

Execut cele mai elegante și moderne trăsouri pentru mirese, cu prețurile cele mai convenabile, precum și lucrări engleze și franceze.

Rugând binevoitorul sprijin al on. dame sunt cu stimă: (E 181—3)

Ernstné Glück Hermína

Se primesc fote cu plată și învățăcele.

Ce voiești

dela mine?

Pentru ce mă prinzi de braț?

Vă rog să nu vă spăriați, deoarece voiesc numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al acestui ziar, rugându-vă să citiți aceste inserate ale renumitelor firme, dacă vofți să cumpărați totuși și bun.

Cluj, luna August 1912.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că am preluat

atelierul de croitorie

a firmei *Petricaș și Anca* din Cluj și bazat pe praxa mea îndelungată în primele ateliere din capitală mi-am aranjat atelier propriu în **Cluj—Kolozsvár** (piața *Mátyás Király* nr. 12) unde efectuează orice comande de vestminte pentru domni, în forma cea mai modernă, satisfăcând și cele mai rafinate gusturi. Magazin permanent de materii engleze pentru toate sezoanele. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină bine croită. La comande peste 3 rânduri de vestminte merg în persoană în provincie ori unde.

Cu toată stima:

AUREL PETRICAȘ croitor

Pe 255—3

Preparatele „BLEYER“:

Cremă Iona 1 cor.
 „ săpun 1 cor.
PUDRĂ „ 1 cor.

PARFUMURI veritabile franceze dela 2 cor. până la 30 cor., în orice pret. La comenzi de 10 cor. expediarea o face francată farmacia „ILLES PROFETA” a lui

BLEYER

BUDAPESTA, VIII., Strada Illés n-rul 15.

(În colțul străzii Prater.)

(E 151—10)

Crema Viola are un efect neîntrecut pentru îngrijirea mâinilor și a feței. După întrebuințarea de câteva zile numai, face pielea uimitor de frumoasă, încât toți îi admiră efectul. Depărtează de pe față toate zgrăbunțele, comedoni (coși), pistuie, petele de mai și îi dă pielei o culoare albă și sănătoasă. Întrebuințarea: înainte de întrebuințare fața și mâna trebuie spălată cu apă moliceică și cu săpun Viola. Pielea uscată bine e a se unge ușor de mai multe ori peste zi.

Prețul 1 cor. 50 fileri.

Săpunul Viola E liber de leșie, nu conține nici un fel de substancă corosivă și are un miros deosebit, mărește efectul cremei Viola în mare măsură. Prețul 1 buc. 1 cor.

Pudra Viola e cea mai bună și cea mai inofensivă. Prețul 1 cor. 50 fileri. — Se pot cumpăra dela

ELEMER NAGY farmacia „Pállfy”

BUDAPESTA, II., FŐ-utca 80 (în colțul dela Kassa-utca)

(E 189—10)